

**A PSZÁF
A FOGYASZTÓKÉRT**

KÉZZELFOGHATÓ PÉNZÜGYEK

Budapest, 2008. október

Kézzelfogható pénzügyek

Tartalomjegyzék

1	Bevezetés.....	4
1.1	Piaci szereplők.....	4
1.2	Közvetítők.....	4
1.3	Felügyelet.....	5
1.4	Vitarendezés.....	6
2	Számlavezetés, bankszámlák.....	6
3	Bankkártya és elektronikus bankolás.....	7
3.1	Mi a bankkártya és mire használható?.....	7
3.2	Bankkártyák típusai.....	8
3.3	Jó tanácsok a biztonságos bankkártya használathoz.....	8
3.4	Elektronikus bankolás.....	9
3.4.1	Internetbank.....	9
3.4.2	Mobilbank.....	9
3.4.3	Telebank.....	9
3.5	Jó tanácsok a biztonságos elektronikus bankoláshoz.....	9
4	Hitelek.....	10
4.1	A hitelek általános jellemzői.....	10
4.2	Mit mutat a THM?.....	11
4.3	A központi hitelinformációs rendszer (KHR).....	11
4.4	Lakáshitelek.....	12
4.5	Fogyasztási hitelek.....	12
4.5.1	Személyi hitel.....	13
4.5.2	Folyószámlahitel.....	13
4.5.3	Áruhitel.....	13
4.6	Devizahitel.....	13
4.7	Diákhitel konstrukció.....	14
4.8	Jó tanácsok a hitelekkel kapcsolatban.....	14
5	Megtakarítások és befektetések.....	15
5.1	A megtakarításról általában.....	15
5.2	Betétek.....	15
5.2	Betétbiztosítás, az Országos Betétvédelmi Alap (OBA).....	16
5.3	Befektetések.....	16
5.4	Értékpapírok.....	16
5.4.1	Állampapírok.....	17
5.4.2	Kötvények.....	17
5.4.3	Részvények.....	17
5.4.4	Befektetési jegyek.....	18
5.5	Nyugdíj-előtakarékosági számla.....	19
5.6	Befektető-védelmi Alap (BEVA).....	20
5.7	Általános jó tanácsok a megtakarításokhoz.....	20
6	Biztosítások.....	20
6.1	Életbiztosítás.....	21
6.2	Befektetési egységhez kötött (unit-linked) életbiztosítás.....	23
6.3	Balesetbiztosítás.....	23

6.4	Utasbiztosítás.....	24
6.5	Vagyonbiztosítás	24
6.6	Hitelfelvételhez kapcsolódóan kötött biztosítások	25
6.7	Jó tanácsok a biztosításokkal kapcsolatban	26
7	Pénztárak	27
7.1	Az öngondoskodás.....	27
7.2	Magánnyugdíjpénztár	27
7.3	Önkéntes pénztárak.....	28
7.3.1	Önkéntes nyugdíjpénztár	28
7.3.2	Önkéntes egészségpénztár	28
7.3.3	Önkéntes önszegélyező pénztár	29
7.4	Jó tanácsok a pénztárakkal kapcsolatban.....	29

1 Bevezetés

A pénz mindennapi életünk meghatározó tényezője, hiszen nap mint nap hozunk döntéseket személyes kiadásokról, családi beruházásokról (nyaralás, lakásfelújítás), vagy a háztartás keretébe tartozó egyéb pénzügyekről. Ennek során különböző pénzügyi szolgáltatásokkal (hitel, megtakarítás, biztosítás) találkozunk. A pénzügyi termékek közötti választás, a tudatos fogyasztói magatartás elősegítése érdekében célszerű minél több ismeretet szereznünk e szolgáltatásokról.

1.1 Piaci szereplők

A pénzügyi szektor alapvetően négy fő területre tagolódik: pénzpiacra, tőkepiacra, pénztári és biztosítási területre, amelyek röviden az alábbi jellemzőkkel bírnak.

A *pénzpiacon* a hitelintézetek, hitel- és takarékszövetkezetek, és a pénzügyi vállalkozások vannak jelen, ők nyújtják a pénzügyi szolgáltatásokat. A hitelintézetek fő tevékenysége a bankszámlavezetés, a betétgyűjtés illetve a hitelnyújtás. A szakosított hitelintézetek, például lakástakarék-pénztárak, jelzálogbankok, csak az engedélyükben meghatározott korlátozott körű szolgáltatásokat végezhetnek. A takarékszövetkezetek a helyi lakosság részére nyújtanak alapvető pénzügyi szolgáltatásokat. A pénzügyi vállalkozások szintén jellemzően egy-egy pénzügyi szolgáltatásra szakosodnak, például lízing- vagy factoring tevékenységet végeznek.

A *tőkepiacon*, a *befektetési szolgáltatók* azok számára nyújtanak szolgáltatást, akik pénzüket nem bankbetétben gyűjtik, hanem valamilyen értékpapírt (például kötvényt, részvényt) vagy egyéb befektetési eszközt vásárolnak belőle.

A *biztosítók* díjfizetés ellenében átvállalják tőlünk az esetleges vagyronvesztésből, betegségből, balesetből eredő károkat. Általában a biztosítás „tárgya” szerint megkülönböztethetünk vagyron-, személy- és felelősségbiztosítást, a biztosítási szakma azonban ettől némileg eltérő csoportosítást alkalmaz.

A *pénztáraknak kétféle típusa van*: a magán-nyugdíjpénztárak és az önkéntes pénztárak. Az önkéntes pénztárakon belül nyugdíj-, egészség- és önszegélyező pénztárakat különböztetünk meg. A pénztárak rendszere azért született meg, hogy az állami nyugdíj- és egészségügyi ellátási rendszer mellett nagyobb szerephez jusson az emberek egyéni takarékosága, öngondoskodási hajlandósága.

A pénzügyi szolgáltatások egyre összetettebbé válnak, ezért egyre kevésbé lehet éles határvonalat húzni a szektorok között. Számos területen átfedések jelentek meg a szolgáltatókat illetően (így ugyanazon szolgáltató kínálhat például banki és befektetési terméket), és a konstrukciókat illetően is (példa erre a befektetési egységhez kötött életbiztosítás vagy az életbiztosítással kombinált hitel).

1.2 Közvetítők

Jelentős szerep jut a pénzügyi termékek értékesítése során az *ügynököknek*, akik biztosítást, befektetést, hitelt közvetítenek számunkra.

Mivel sokszor rajtuk keresztül veszünk meg egy-egy pénzügyi terméket, vagy veszünk igénybe szolgáltatást, fontos, hogy teljes körű és hiteles tájékoztatást kapjunk tőlük. Szerződéskötéskor ne döntsünk elhamarkodottan. A döntést siettető, kevés és homályos magyarázattal szolgáló ügynökök ajánlatait ne fogadjuk el.

Ügynök akkor jogosult pénzügyi terméket (befektetéseket, biztosításokat) közvetíteni számunkra, ha szerepel a Felügyelet által vezetett nyilvántartásban. Erről érdemes előzetesen megbizonyosodni, mert sajnos előfordul, hogy arra nem jogosult vagy nem felkészült

emberek keresnek meg bennünket csábítónak tűnő ajánlatokkal. A Felügyelet ügyfélszolgálatán mindig kapunk tájékoztatást arról, hogy regisztrált-e az illető ügynök.

1.3 Felügyelet

A pénzügyi piacok szereplőinek jelentős része tevékenységét csak akkor végezheti, ha a magyar pénzügyi szektor felügyeletét ellátó hatóság, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (PSZÁF) arra **engedélyt ad**. Az engedély megadásán túl ellenőrzi, hogy a pénzügyi szervezetek a törvényekben, belső szabályzatokban illetve az engedélyben foglaltaknak megfelelően működnek-e. Amennyiben a Felügyelet azt tapasztalja, hogy valamely szervezet megsérti a jogszabályi rendelkezéseket, különböző intézkedéseket alkalmazhat, bírságot szabhat ki, különösen súlyos jogszabályszegés esetén pedig akár a működési engedélyt is visszavonhatja.

A Felügyelet **tájékoztatja, és figyelmezteti a fogyasztókat**, amennyiben azt tapasztalja, hogy a piacon olyan intézmények kínálnak pénzügyi, befektetési terméket, amelyeknek e tevékenység végzésére nincs engedélyjük. Az engedély nélküli, jogosulatlan pénzügyi tevékenység végzését a Felügyelet megtiltja. Az ilyen pénzügyi szolgáltatások, befektetések különösen kockázatosak lehetnek.

Mint a pénzügyi piac fogyasztóinak védelmében eljáró hatóság, a Felügyelet rendszeresen **tájékoztatókat jelentet meg**, amelyben pénzügyi termékekről, azok jellemzőiről és kockázatairól nyújt információt a fogyasztóknak. Felhívja a figyelmet olyan szolgáltatások megjelenésére és kockázatára is, amelyek hasonlítanak a pénzügyi szolgáltatásokra, mégsem számítanak annak.

Ilyenek lehetnek a magukat *hitelközvetítőként* feltüntető emberek, akik jogi szabályozás híján minimális hozzáértés illetve megfelelő banki kapcsolat nélkül kínálhatnak pénzügyi termékeket számunkra, természetesen „sikerdíj” fejében.

Ilyen tevékenység továbbá az úgynevezett *fogyasztói csoportok szervezése* is. Az ilyen csoportokat *működtető társaságok* nem végezhetnek pénzügyi szolgáltatást, nem nyújthatnak hitelt. A fogyasztói csoport egy ideiglenes vásárlási társulási forma, amely közös érdekeltségű személyek önkéntes egyesülésén alapul, azzal a céllal, hogy bizonyos javakat – pl. lakást vagy gépjárművet – alacsony részletfizetési összeg és viszonylag hosszabb futamidő mellett tudjanak megvásárolni. A csoport tagjai, illetve a szervező társaság azonban nem hitelt nyújt, hanem sorsolással döntenek el, hogy az előtakarékoskodás folytán keletkezett összegből ki vásárolhatja meg először az általa megszerezni kívánt dolgot. Mielőtt ilyen konstrukciót választanánk, érdemes nagyon alaposan megismerni és megérteni a szerződés feltételeit.

Az említett forma mellett, jelenleg még az ún. *lakásért életjáradék programokra* sem vonatkozik részletes jogi szabályozás. A versenyre vagy a fogyasztóvédelemre vonatkozó jogszabályok azonban rájuk is kötelezőek. A lakásért életjáradék program lényege, hogy egy vállalkozás megvásárolja az időskorú ingatlanát, de a vételárat nem azonnal egy összegben fizeti ki, hanem az eladó haláláig minden hónapban egy adott összeget, életjáradékot folyósít, miközben az eladó az ingatlan tovább használhatja, az ingatlanban maradhat. A lakóingatlan ilyen formájú értékesítésének is vannak adóvonzatai, továbbá az értékesítéssel az esetleges örökösök elesnek az öröklés lehetőségétől.

Mivel a program keretében hosszú távú szerződéses jogviszony jön létre, fontos tisztázni a szerződésszegés eseteit: mi történik, ha a szolgáltató nem teljesít; a szerződés megszűnésekor kit illet a lakás tulajdonjoga; hogyan történik az elszámolás, amennyiben a járadékos (eredeti tulajdonos) visszakapja a lakását. Fontos ellenőrizni, hogy az ingatlan-nyilvántartásba valóban bejegyezték-e a holtig tartó használati jogot és életjáradéki jogot.

A Felügyelet törvényben leírt feladatköréből kifolyólag folyamatosan figyeli a piaci szereplők tevékenységét, a hozzá beérkező **ügyfélpanaszokból** is információhoz jut a pénzügyi szolgáltatók tevékenységének megfelelőségéről. Sokszor e panaszok hívják fel a figyelmet a túlzott kockázatokra egy-egy termékkel kapcsolatban, vagy a fogyasztókat is érintő szabálytalanságokra. Ez esetben a Felügyelet hatósági eljárást indít.

Sokrétű tevékenységének végzése során a Felügyelet együttműködik számos hatósággal, így a Gazdasági Versenyhivatallal, a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatósággal, továbbá kapcsolatban áll civil szervezetekkel és olyan szakmai érdekvédelmi szervezetekkel is, mint például a bankok vagy biztosítók szövetsége.

1.4 Vitarendezés

A Felügyelet figyelemfelhívása minden esetben kiterjed arra, hogy egy pénzügyi szolgáltatás igénybevétele előtt ismerjük meg alaposan a szerződés *valamennyi* feltételét. Annak ellenére, hogy körültekintőek vagyunk a szerződéskötés során, előfordul, hogy panaszunk van egy pénzügyi termékkel vagy szolgáltatással kapcsolatban. Először mindig az adott intézményhez fordulunk, és itt próbálunk panaszunkra megoldást találni. Ha ilyen módon nem sikerül sérelmünket orvosolni, akkor panaszunkat írásban is eljuttathatjuk a Felügyelethez. Telefonon vagy személyesen is fordulhatunk a Felügyelet ügyfélszolgálatához, amely minden munkanap tájékoztatást nyújt többek között a panaszok intézésének módjáról is.

A Felügyelet eljárásának célja a panaszok alapján jogszabálysértés valószínűségének megállapítása, és ez által a felügyelt intézmény szabálysértő gyakorlata elleni hatósági fellépés.

Az ügyfél egyéni kárigényének érvényesítésére is van mód, ez azonban a hazai jogszabályok alapján polgári peres eljárás keretében, illetve békéltető testületek előtt lehetséges.

Utóbbiak regionális hatáskörben működő, független testületek, ahol gyorsan, és fogyasztóként díjmentesen kísérelhetjük meg a vitarendezést. Valamennyi megyében a Kereskedelmi Kamara mellett működik békéltető testület, ahol – a kötelező gépjármű-felelősségbiztosítás károsultjainak beadványait kivéve – minden típusú fogyasztói panasszal foglalkoznak, így a pénzügyi szolgáltatásokat érintőkkel is.

A bankok, biztosítók (biztosítóegyesületek) ügyfélszolgálat, és a békéltető testületek pontos címe és elérhetősége megtalálható a Felügyelet honlapján a fogyasztóknak szóló oldalakon is.

2 Számlavezetés, bankszámlák

Mindennapi pénzügyeink kezeléséhez bankszámlára van szükségünk. Bankszámlát bármely lakossági banknál vagy takarékszövetkezetenél nyithatunk. A pénzt bankszámlán tartani amellet, hogy praktikus és biztonságos, ma már szinte elkerülhetetlen is, hiszen erre kapjuk fizetésünket, az ösztöndíjat, de erre utalják a különböző támogatásokat is.

A bankszámlaszerződésben a bank arra vállal kötelezettséget, hogy a nála elhelyezett pénzeszközeinket kezeli és nyilvántartja, azok terhére kifizetéseket és átutalási megbízásokat teljesít, e pénzmozgásokról pedig egyenlegértesítőt küld postai úton vagy elektronikus formában, havi rendszerességgel.

A bankszámlanyitáshoz feltétlenül szükséges személyi azonosító okmány és némi pénz, amit nyitó összegként a számlán elhelyezünk. E mellett a banki üzletszabályzatok tartalmazhatnak további speciális feltételeket, amelyeket látássérült ügyfelek esetében kérhetnek a pénzügyi intézmények. Ilyen lehet például a felolvasó, névíró alkalmazása, a tanúk igénybevétele.

A megnyitott bankszámlánkra készpénzt fizethetünk be, illetve készpénzt vehetünk fel róla bankfiókokban, bankkártyával bankjegy-automatákból vagy postahivatalokban, továbbá

átutalást fogadhatunk és megbízást adhatunk a banknak eseti és rendszeres átutalásokra, például közüzemi díjak fizetésére is.

A bankok eltérően állapítják meg a bankszámla-vezetéshez kapcsolódó díjaikat, havi egy-kétszáz forinttól akár több ezer forintig terjedő díj is lehetséges, attól függően, hogy melyik szolgáltatónál, milyen számlacsomagot választunk. Számlanyitás előtt érdemes átgondolni az alábbi szempontokat:

- a számlavezetésen kívül milyen egyéb szolgáltatást kívánunk igénybe venni (pl. internet bank, hitellehetőségek),
- megtakarításainknak kedvező formát találunk-e a szolgáltatónál,
- hol van lakhelyünkhöz legközelebb bankfiók,
- van-e a banknak hangosbeszélő bankautomatája,
- bankolási szokásaink alapján mekkora a várható banki költség nagysága.

A bankszámlának még akkor is lehetnek költségei, ha egyáltalán nem használjuk, vagy ha nincs pénz a számlánkon, mivel akkor is van a számlavezetésnek díja. Ezért amennyiben már nem kívánjuk használni a bankszámlánkat, azt írásban meg kell szüntetnünk.

Leggyakrabban az alábbi bankszámla típusokat különböztetjük meg:

- *Látra szóló bankszámla, köznapi nevén folyószámla:* A folyószámlára rendszeresen pénzt fizethetünk be és onnan bármikor pénzt vehetünk fel, miközben a pénzünk valamennyit kamatozik is. A folyószámláról csak annyi pénzt vehetünk fel, amennyi rajta van (kivéve, ha rendelkezünk folyószámla-hitelkerettel). A folyószámlánkról emellett pénzt utalhatunk át, illetve arra mások is utalhatnak nekünk. A folyószámla-vezetés havi rendszeres díja bankonként attól is függ, hogy milyen esetleges további szolgáltatások (pl. SMS küldés) tartozik a számlához.
- *Betéti számlán* elhelyezhetjük azt a pénzüsszeget, amelyet egy hitelintézetnél (pl. bank, takarékszövetkezet) kamatfizetés ellenében hosszabb-rövidebb időre kívánunk lekötöni. Ez olyan, mintha mi nyújtanánk „hitelt” a banknak, előre meghatározott vagy változó kamatért, bizonyos időtartamra. Ezen időtartam alatt nem vehetjük fel a pénzünket, különben a kamatot elveszítjük vagy csökkentett mértékű kamatot kapunk, ezért a betéti számla nem alkalmas rendszeres pénzfelvételre. Betétet kizárólag felügyeleti engedéllyel rendelkező hitelintézet gyűjthet.
- *Devizaszámla:* folyószámlát illetve betéti számlát nem csak forintban, hanem külföldi pénznemben, devizában is vezethetünk. Ez jellemzően euró, dollár, svájci frank, japán jen és angol font alapú számla lehet. Devizaszámlát akkor praktikus vezetni, ha fizetési kötelezettségeinket devizában kell, hogy teljesítsük, vagy rendszeres jövedelmünket devizában kapjuk, mert így megtakarítható a forint/deviza közötti pénzváltás költsége. Sokan befektetés céljából helyezik el megtakarításuk egy részét devizában.

3 Bankkártya és elektronikus bankolás

3.1 Mi a bankkártya és mire használható?

Ha van már bankszámlánk, akkor ahhoz rendszerint bankkártyát is kérhetünk. A bankkártya egy szabványos méretű műanyag lap, amellyel fizethetünk üzletekben vagy készpénzt vehetünk fel az automatákból, esetleg interneten történő vásárláskor is használhatjuk fizetésre. Bankszámlánkhöz kapcsolódó kártyánk használatának fedezetéül a számlánkon lévő pénzüsszeg vagy a rendelkezésünkre bocsátott hitelkeret szolgál. Amikor a kártyát használjuk, az elfogadó hely a kártyán szereplő adatok (név, aláírás), és a titkos személyazonosító, más néven PIN-kód segítségével azonosít bennünket. Ez teszi lehetővé, hogy a bankkártyát csak mi tudjuk használni. A kereskedelmi egységekben a kereskedők úgynevezett POS

termináljain keresztül fizethetünk bankkártyával, készpénzfelvételre pedig bankautomatánál (ATM) van lehetőségünk. Míg a kártyás fizetési művelet ingyenes, a készpénzfelvételért szinte mindig fizetni kell. Van néhány olyan bank, amelyik lehetővé teszi a saját bankautomatából történő havi egy-kétszeri ingyenes készpénzfelvételt. E költség mellett a bankkártyának legtöbbször éves díja is van, amit a bank annak esedékességekor automatikusan ráterhel a bankszámlánkra. Sok bankkártyához ajánl a kártyakibocsátó kis összegű utas-, illetve balesetbiztosítást is.

3.2 Bankkártyák típusai

Technikai szempontból, felhasználhatóság alapján megkülönböztetünk elektronikus és dombornyomott kártyát. A dombornyomott kártyán a bankkártya számát, a kártyabirtokos nevét, és az érvényességi időt dombornyomással „ütik bele” a plasztiklapba. Az ilyen kártyát nem csak elektronikus leolvasó termináloknál (POS környezetben) használhatjuk, hanem szélesebb körben, például internetes fizetés alkalmával is.

Elszámolási szempontból beszélünk betéti kártyáról, illetve hitelkártyáról.

A *betéti kártyával* a számlánkon lévő összeg, illetve a hozzá esetlegesen kapcsolódó folyószámla-hitelkeret erejéig tudunk fizetni és pénzt felvenni.

Hitelkártya esetén a bank által rendelkezésére bocsátott **hitelkeretet** használhatjuk vásárlásra és – kártyatípus függvényében – készpénzfelvételre. A rendelkezésünkre bocsátott hitelkeret valamennyi költéssel csökken, majd a visszafizetések összegével nő. Természetesen a hitelkártyához tartozó hitelkeretre is igaz az, ami a hitelekre általában: vissza kell fizetni, mégpedig kamatokkal együtt. Az **elszámolási időszakban** (általában 30 nap) keletkezett költségekről a bank havonta egy meghatározott időpontban, az **elszámolási napon** értesítést küld, megjelölve a hitelkeret igénybe vett összegét, és a kötelezően visszafizetendő minimális összeget a visszafizetés határidejének (türelmi idő) feltüntetésével. Eldönthetjük, hogy ezen időpontig a tartozásnak csupán egy részét fizetjük vissza, vagy feltöltjük a teljes hitelkeretet. A bank által meghatározott minimumösszeget mindenképpen be kell fizetni, ellenkező esetben késedelmi kamatot, illetve késedelmi díjat is kell fizetnünk. Ha csupán a minimum összeget törlesztjük, az egész tartozás után a szerződés szerinti ügyleti kamatot számítja fel a bank. Amennyiben a tartozás **teljes összegét** határidőre visszafizetjük, költésünk – ha azt csak vásárlásra használtuk fel – kamatmentes lesz. Nem szabad elfelejteni, hogy a hitelkártyával történő készpénzfelvétel összegére a tranzakció napjától kezdődően kamatot számít fel a bank, ez pedig nem olcsó mulatság, mert a hitelkártya az egyik legdrágább hiteltípus.

A hitelkártyához a kamaton kívül további állandó díjelemek is kapcsolódnak, a kártya éves díja és az egyenlegértesítő díja. Ezen kívül más, eseti jellegű díjat is felszámíthatnak, például készpénzfelvétel, egyenleglekérdezés, vagy limit módosítás kapcsán.

3.3 Jó tanácsok a biztonságos bankkártya használathoz

Ha a bankkártyánk eltűnik vagy ellopják, azonnal le kell tiltanunk. Erre a bankok 24 órás telefonos ügyeletet tartanak fenn, amit akár belföldről, akár külföldről elérhetünk. A letiltott kártyát többet már nem tudjuk használni, még akkor sem, ha esetleg azt időközben megtaláljuk. A bejelentés (letiltás) megtételét megelőzően bekövetkezett kárt maximum negyvenötezer forint értékben a kártyabirtokos, azaz mi viseljük. Kivétel ez alól az az eset, ha a kártyahasználat során szándékos vagy súlyosan gondatlan magatartást tanúsítottunk (pl. PIN kódot a kártya mellett tároljuk, illetékteleneknek átadjuk), mert akkor minden kárért nekünk kell helytállni. A bejelentés megtételét követően bekövetkezett károkat a kártyakibocsátó bank viseli, maximum tizenötmillió forint erejéig.

FONTOS, hogy

- A bank-, illetve hitelkártyához tartozó PIN kódot senkinek ne adjuk meg, még rokonunknak, ismerősünknek se!
- A PIN kódot jegyezzük meg, a pénztárcába, a kártya mellé soha ne tegyük!
- A kártyát mobiltelefon mellett, mágneses térben ne tároljuk, mert tönkre megy!
- Mindig legyen kéznél az a telefonszám, amelyen keresztül a kártyát letilthatjuk!

3.4 Elektronikus bankolás

3.4.1 Internetbank

A kedvelt internetes vásárlási lehetőségekhez hasonlóan, banki, befektetési ügyeink intézésére is egyre gyakrabban használjuk az elektronikus környezetet. Az internetes ügyintézés egyszerű, gyors, általában a nap 24 órájában elérhető, és a hagyományos szolgáltatásoknál olcsóbb. Fontos azonban a biztonsági előírásokat szigorúan betartani.

A banki szolgáltatások nagy része on-line is elérhető, így lehetőség nyílik számlaegyenleg lekérdezésre, betétlekötésre, átutalás indítására, befektetések kezelésére interneten keresztül.

Az internetes szolgáltatás igénybevételéhez az alábbi feltételeknek kell teljesülnie:

- erre vonatkozó szerződést kell kötni a bankkal,
- a szolgáltató megadja a személyre szóló felhasználói nevet és a hozzá tartozó jelszót, további biztonsági eszközöket (SMS azonosító, csipkártyás azonosító, token /véletlenszerű jelszógeneráló/ azonosító),
- a meglévő jelszóval és a titkos azonosítóval, illetve a biztonsági elemek felhasználásával beléphetünk a szolgáltató internetes rendszerébe,
- a szolgáltató az interneten keresztül érkező megbízásokat a személyes ügyintézésel azonos tartalmi követelményeknek megfelelően fogadja be és kezeli, illetve a műveletről interneten keresztül visszaigazolást küld,
- a visszaigazolásokat érdemes megőrizni, elmenteni, arra az esetre, ha adategyeztetésre lenne szükség a szolgáltatóval.

3.4.2 Mobilbank

Az internet mellett az elektronikus bankolás egy másik elterjedt formája a **mobiltelefonon** keresztüli bankolás. SMS vagy WAP (internet hozzáférés mobiltelefonon) útján szintén mód van pénzügyi szolgáltatások igénybevételére. A mobilbankolás körében igénybe vett leggyakoribb szolgáltatás a számlaegyenleg lekérdezés, illetve a rendszeres értesítésküldés a bankkártyával történő fizetésekről.

A mobiltelefont megbízások adására is lehet használni, habár ez a megoldás a gyakorlatban kissé nehézkes, hiszen utasítások pontos és részletes megadására az SMS formátum sokszor nem alkalmas.

3.4.3 Telebank

A **telebanki szolgáltatás** azt jelenti, hogy a banknál telefonon keresztül kérünk számlainformációt vagy megbízást adunk egy titkos, számokból álló azonosító segítségével. A telefonos ügyintéző az azonosítás elvégzését követően felveszi és teljesíti megbízásunkat.

3.5 Jó tanácsok a biztonságos elektronikus bankoláshoz

A bankkártyák használatával kapcsolatban már szó esett biztonságról, és ezek sok tekintetben igazak az internet-, és mobilbankolásra is. Vannak azonban speciálisan az internet bankolással kapcsolatos veszélyek.

- Fontos, hogy elektronikus pénzügyi és befektetési szolgáltatást csak a Felügyelet engedélyével lehet végezni.
- Az internetes csatorna biztonságáról érdemes előzetesen meggyőződni. Ha bármi gyanúsat észlelünk a szolgáltató felületén (a honlap eltérő a megszokottól) győződjünk meg valódiságáról más csatornákon keresztül, például hívjuk a szolgáltató ügyfélszolgálatát.
- Az alkalmazott számítógépen mindig legyen tűzfal és vírusirtó!
- Nyilvános helyen ne intézzük pénzügyeinket, ha ez mégis elkerülhetetlen, legyünk különösen figyelmesek!
- Pénzügyek intézése esetén ne fogadjunk el a felhasználást segítő opciókat (jelszó megjegyzése, hozzáadás a kedvencekhez)!
- Jelszavunkat rendszeresen változtassuk meg!
- Óvakodjunk az adathalászkodtól! Az interneten tapasztalható leggyakoribb visszaélés az adathalászat, amikor egy, látszólag banktól érkező elektronikus üzeneten keresztül próbálják az ügyfelet az eredeti honlaphoz megtévesztésig hasonló oldalra átcsalni és banki adatait kicsalni. Ezzel kapcsolatban tudni kell, hogy a bank soha nem kéri el az ügyfél titkos adatait sem telefonon, sem e-mailben. Ha ilyet tapasztalunk, annak hátterében nagy valószínűséggel csalás áll. Ilyen esetben hívjuk fel a szolgáltatót, és bizonyosodjunk meg a levél valódiságáról! Az internetes csalás és kártyahamisítás bűncselekmény, felderítésük a nyomozhatóságra tartozik.

4 Hitelek

Valószínűleg mindenki számára ismerős a helyzet, hogy tervei megvalósításához több pénzre van szüksége, mint amennyit korábbi megtakarítása és havi jövedelme megenged. Ilyenkor kérhetünk kölcsönt rokonainktól, ismerőseinktől, vagy ha ez nem járható út, bankhoz fordulhatunk hitelért. Sosem szabad azonban megfélekednünk arról, hogy hitelfelvételkor jövőbeni bevételeink egy részéről mondunk le, hiszen azt a törlesztések kifizetésére kell majd fordítanunk. A lakossági hiteleknek számos típusa van.

4.1 A hitelek általános jellemzői

A hitelt a banktól nem ingyen kapjuk, a hitel ára a **kamat**. A kamatot is tartalmazó törlesztő részleteket általában havonta kell megfizetni. A törlesztő részlet két elemből áll, tőketörlesztésből és kamatfizetésből. A hiteltörlesztésnek két alapvető módja az annuitásos és a lineáris. **Annuitás** esetén a futamidő egésze (de legalább egy kamatperiódus) során minden törlesztő részlet megegyezik, így a hitelfelvevő minden törlesztési időpontban azonos összegű részletet fizet. Az annuitás jellegéből adódóan a futamidő elején a törlesztőrészlet nagyobb arányban fordítódik kamatfizetésre mint tőketörlesztésre. Ez az arány a futamidő végére megfordul, ekkorra túlsúlyba kerül a tőketörlesztés.

Lineáris törlesztési mód esetén havonta változó összegű a törlesztő részlet, amely magába foglalja a havi azonos összegű tőketörlesztést és a változó összegű kamatot. A törlesztő részlet kezdetben magasabb majd fokozatosan csökken.

A hitelek **fix** vagy **változó kamatozásúak** lehetnek. Az első esetben a kamatláb a hitel futamideje alatt nem változik. A változó kamatozású hiteleknél – lakáshitelek esetén ez az elterjedtebb típus – az előre meghatározott kamatperiódus elteltével a kamatláb megváltozhat a piaci, gazdasági viszonyoknak megfelelően.

A **kamatperiódus** azt az időtartamot jelenti, amely alatt a kamat nem változik, ez jellemzően 6 hónap, 1 év vagy 5 év.

A kamaton túl vannak egyéb fizetendő költségek is, amelyek közül egyeseket az egész futamidő alatt kell fizetnünk (például a kezelési költséget), míg vannak egyszeri díjak, mint a hitelbírálati díj, a szerződéskötési díj, értékbecslési díj. Eppen ezért a megfelelő hitel

kiválasztásánál nem elég csak a törlesztő részlet összege vagy az ügyleti kamatláb nagysága alapján dönteni. A hitellehetőségek hirdetéseiben viszont sokszor csupán a kamatra, vagy a gyors hitelbírálatra figyelünk, nem számolva a többi felmerülő költséggel. A hitel teljes árát a kamatnál jobban jellemzi a **teljes hiteldíj mutató**, azaz a **THM**.

4.2 Mit mutat a THM?

A THM-et a három hónapnál hosszabb futamidejű lakossági kölcsönök esetén kötelező feltüntetni. A hitel költségének szinte valamennyi elemét tartalmazza, és százalékos formában mutatja meg, hogy a hitel egy évre vetítve mennyibe fog kerülni. A hirdetésekben feltüntetett THM érték egy, az adott hiteltípusnál kötelezően alkalmazandó átlagos példán alapuló mintaszámítás, amely segít, hogy az azonos típusú és futamidejű hitelek árát összehasonlítsuk. Ez a mintaszámítás a legtöbb fogyasztási hitel esetén 1 millió forint összeg 5 éves futamidőre kalkulálva, míg a lakáshitelek esetén 5 millió forint 20 éves futamidőre számított példáján jelenik meg. A számunkra kialakított, személyre szabott ajánlat értelemszerűen ettől eltérő lehet.

Tudnunk kell azonban, hogy lehetnek olyan költségeink is, amelyek a THM-ben nem tükröződnek. A THM nem tartalmazza például a közjegyzői díjat, az esetleges átutalási díjakat, valamint a hiteltörlesztés normál folyamatán kívüli, ahhoz nem szükségszerűen kapcsolódó, egyéb okból megjelenő díjakat, így a szerződésmódosítási díjat, az előtörlesztés díját, a késedelmi kamatot, ezekre tehát külön oda kell figyelni.

4.3 A központi hitelinformációs rendszer (KHR)

Hitelfelvételnél fontos, hogy mérlegre tegyük **törlesztő képességünket** is, vagyis, hogy tudjuk-e majd fizetni a kölcsön részleteit több hónapon vagy akár éven keresztül. Amennyiben a törlesztő részlet fizetését nem teljesítjük időben, **késedelmi kamatot** kell fizetnünk. Ha többszöri felszólítás esetén sem teljesítjük fizetési kötelezettségünket, a bank egyoldalúan felmondhatja a szerződésünket, a kölcsön visszafizetését pedig azonnal esedékessé teheti.

Amennyiben a lejárt és meg nem fizetett tartozásunk összege meghaladja a késedelembe esés időpontjában érvényes legkisebb összegű havi minimálbért, és ez a késedelem folyamatosan, több mint 90 napig fennáll, akkor adataink (személy- és lakcím azonosító adataink, valamint a hitelszerződés adatai) bekerülnek a Központi Hitelinformációs Rendszerbe (KHR, korábbi nevén BAR lista).

A bankok a hitel elbírálása előtt ellenőrzik, hogy a kérelmező adatai szerepelnek-e a nyilvántartásban, és általában megtagadják a hitelnyújtást a „rossz adós” részére.

A KHR rendszert működtető cég az adósokat nemcsak mulasztásuk fennállásának ideje alatt, hanem a késedelem megszűnését követően még öt éven át szerepelteti a nyilvántartásban. Csak az öt év letelte után kerülnek az adatok véglegesen törlésre.

A hitel időbeli fizetésére és a Központi Hitelinformációs Rendszerbe való bekerülés lehetőségére a bankok, takarékszövetkezetek és pénzügyi vállalkozások több ízben is kötelesek felhívni az ügyfelek figyelmét, legelőször a hitelfelvétel előtt. Természetesen az ügyfelek is kérhetnek magukról információt a KHR-ből (ügyfél tudakozvány) évente egyszer ingyenesen, azt követően díj ellenében.

A KHR nem csak a „rossz adósokat” tartja nyilván, hanem azon személyek személyes adatait is, akik bankkártyával visszaéltek vagy visszaélést kíséreltek meg, továbbá azt is, aki a hitelszerződés megkötése során valótlan adatot közölt, hamis vagy hamisított okiratot használt fel.

4.4 Lakáshitelek

A lakáshitelek hosszú lejáratú hitelek, amelyeket a bankok jellemzően 5-20 éves futamidőre kínálnak. A hitel céljához mérten az igényelhető összeg fél millió forinttól kezdődően az ingatlan értékéhez igazodva akár több tízmillió forint is lehet. Ekkora összeg esetén a hitel visszafizetésének a kockázata is nagy, ezért a lakáshitelek mindig jelzálog alapúak. Ez azt jelenti, hogy a hitel fedezetét a megvásárolni vagy felújítani szándékozott ingatlan értéke biztosítja. A hitelintézet a felvett hitel erejéig jelzálogjogot jegyeztet be a saját javára a földhivatali ingatlan-nyilvántartásba, és nemfizetés esetén érvényesíti jelzálogjogát, azaz értékesíti az ingatlant. A ki nem fizetett tartozást, és annak kamatait az így befolyt összegből biztosítja. FONTOS, hogy ha helyzetünket nem mérlegeljük reálisan akár ingatlanunkat is elveszíthetjük.

A bank a hitelfelvételt megelőzően felméri hitelképességünket az alapján, hogy milyen jövedelemmel, vagyonnal rendelkezünk, illetve felbecsüli a jelzálogként felkínált ingatlan értékét, hogy a lehető legkisebbre csökkentse a nemfizetésből adódó kockázatot. A bank az így összegyűjtött adatok, és hitelbírálati eljárása alapján dönt arról, hogy folyósítja-e számunkra a hitelt.

Tekintettel arra, hogy a lakáskölcsönök hosszú lejáratúak és fedezetük az ingatlan, a bankok a hitel folyósításához lakásbiztosítás megkötését írják elő, hogy ellensúlyozzák az ingatlan esetleges értékcsökkenését. Továbbá személyes körülményeinkben bekövetkező változás, például jövedelemcsökkenés, egészségromlás esetére életbiztosítás megkötését is előírhatják.

A lakáshitelek speciális típusa az államilag támogatott lakáshitel. Az állam különböző támogatási formákban hozzájárul a megfelelő lakhatási feltételek kialakításához. A **támogatás** főként a hitel kamatának támogatásában jelentkezik, ezért az ilyen típusú kölcsönök „olcsóbbak” a piaci forinthiteleknél. Támogatott cél lehet például a fiatalok otthonteremtése, akadálymentesítés, lakóház-felújítás, közmű létesítése, stb. E kedvezőbb kondíciójú kölcsönöket azok vehetik igénybe, akik a vonatkozó jogszabály szerinti feltételeknek igazoltan megfelelnek. A kamattámogatás mértékéről és az egyéb pontos kondíciókról a hitelintézetek adnak felvilágosítást.

A hitel igénylése előtt az alábbi szempontokat is érdemes mérlegelni:

- a hitel idő előtti előtörlesztésének lehetősége, feltételei és díja,
- szerződési feltételek módosításának lehetősége és annak díjai,
- a hitel árán túl esetlegesen felmerülő költségek (értékbecslés, stb.),
- a hitelhez kapcsolódó kiegészítő szolgáltatások (pl. hitelfedezeti életbiztosítás, teljes körű vagyonszámítás a hitelező bank kedvezményezettségével).

FONTOS, hogy lakáshitel esetén hosszú időre vállalunk kötelezettséget, ezért hitelfelvételkor számoljunk azzal is, hogy a futamidő alatt bármikor kedvezőtlen anyagi helyzetbe kerülhetünk. Anyagi helyzetünk túlzott „kifizítése” veszélyes lehet.

4.5 Fogyasztási hitelek

A fogyasztási hitel a mindennapi élet használati tárgyainak megvásárlásához nyújtott, valamint a felhasználási célhoz nem kötött kölcsön.

A fogyasztási hitelek általában rövidebb lejáratú – fél évtől néhány éves futamidőig terjedő – kölcsönök. Az igényelhető összeg mértéke alacsonyabb, a hitelbírálat egyszerűbb, és a folyósítás is lényegesen gyorsabban zajlik, mint a lakáshitelek esetében. Bár a fogyasztási hitelek között is van jelzálog alapú (szabadfelhasználású jelzáloghitel), e hitelek fedezetéül azonban jellemzően a rendszeres havi jövedelem szolgál.

A fogyasztási hitelek lényeges ismérve továbbá, hogy a szerződés megszüntetése érdekében **mindig** élhetünk a határidő (lejárat) előtti teljesítés (**előtörlesztés**) jogával, a hitelintézet pedig köteles a hiteldíjat arányosan csökkenteni. Ugyanakkor az előtörlesztésnek általában

egy külön díja is van, ezért érdemes utánaszámolnunk, hogy valóban jól járunk-e az idő előtti teljesítéssel.

A pénzügyi intézmények által nyújtott fogyasztási hitelnek alapvetően négy formája ismert (személyi hitel, folyószámlahitel, hitelkártya – amelyről már szóltunk a 3.2 pontban –, és az áruházakban, kereskedelmi egységekben igényelhető, gyors elbírálású, áruhitel).

A fogyasztási hitelek egy része bármire költhető (személyi hitel, folyószámlahitel) míg mások konkrét áru vagy szolgáltatás igénybevételére szolgálnak.

4.5.1 Személyi hitel

A személyi hitel nem célhoz kötött, vagyis a hitelt szabadon felhasználhatjuk.

E hiteltípus előnye az egyszerűsített néhány napos hitelbírálat, és a rugalmas futamidő (általában 12-72 hónap). A felvehető összeg 100.000 - 5.000.000 forint értékig terjed általában, és a legtöbb banknál ingatlanfedezet és kezes bevonása nélkül igényelhető. Jelentősebb összeg felvétele esetén azonban a bank ezeket is feltételül szabhatja.

A személyi hitelek speciális ágát képviselik az ún. **gyorskölcsönök**, amelyeket a gyorsabb, egyszerűbb és rugalmasabb elérhetőség jellemez. A kölcsönnyújtó a folyósítás előtt nem folytat részletes hitelbírálati eljárást, és nem kíván meg kezes sem, ezért ezek a kölcsönök jóval kockázatosabbak a bank számára, és így sokkal drágábbak is.

4.5.2 Folyószámlahitel

A lakossági bankszámlához kapcsolódó folyószámlahitel jól használható átmeneti készpénzzavarok áthidalására. A bank e hiteltípusnál jövedelmünk alapján egyedi hitelkeretet állapít meg számunkra, amelynek összege általában a rendszeres havi jövedelem kétszerese. Ez a hitel automatikusan megújuló, rulírozó jellegű, vagyis a törlesztést követően mindig feltöltődik és újra felhasználható, egészen addig, amíg a hitel futamideje le nem jár. Sok esetben a hitelnek nincs lejárat, viszont a bank időről időre felülbírálja döntését a számlánkra érkező jövedelmünk és egyéb feltételeknek való megfelelésünk függvényében. A tartozás egy összegben és részletekben is visszafizethető. E konstrukció legnagyobb előnye a rugalmasság és a személyi hiteleknél mérsékeltebb hitelköltség.

4.5.3 Áruhitel

Az áruhitel viszonylagos drágasága ellenére népszerűségét annak köszönheti, hogy általában a vásárlás helyszínén igényelhető, egyszerűen és – az ügyintézéshez szükséges dokumentumok birtokában – igen gyorsan hozzáférhető, akár alacsony jövedelem mellett is.

Mindig vigyázzunk a vonzónak tűnő ajánlatokkal és mérlegeljük, hogy szükséges-e, illetve megéri-e hitelre vásárolnunk az adott árut! Döntéskor ne csak a termék árát nézzük, mert lehet, hogy egy akciós termékhez drága áruhitel tartozik. Sajnos a legtöbb üzletben csak egy hitelfinanszírozó van jelen, így az egyes szolgáltatók között nem tudunk válogatni. Az áruhitelek összege általában 20 ezertől 2 millió forintig, a futamidő pedig 4 hónaptól 3 évig, ritkán akár 4-5 évig is terjedhet. A hitel felvételéhez általában némi önrész is szükséges. A hitel felvételekor nem készpénzt, hanem a megvásárolni kívánt terméket, szolgáltatást kapjuk kézhez.

4.6 Devizahitel

Eddig különböző hitelfajtákról és azok jellegzetességeiről beszéltünk, azonban nem szóltunk arról, hogy a legtöbb hitelt nem csak forintban, hanem devizában is fel lehet venni (pl. lakáshitel, gépjármű hitel, személyi kölcsön).

A devizahitel olyan hitel, amelynek összegét nem forintban, hanem valamely más pénznemben határozzák meg: jelenleg Magyarországon jellemzően svájci frankban vagy euróban, de előfordul USA-dollárban, sőt legújabban japán jenben is.

A devizahitelek első látásra kedvezőbbnek tűnnek, hiszen alacsonyabb a THM-jük. Van azonban néhány olyan vonásuk, amelyek miatt **további költségekkel és kockázatokkal** kell számolnunk.

Mivel a hitelre általában forintban van szükségünk, a kölcsönnyújtó a folyósított devizahitel összegét előzetesen átszámítja forintra. Ilyenkor **deviza-vételi árfolyamot** alkalmaz, mintha megvásárolná az ügyféltől azt a devizaösszeget, aminek ellenértékét forintban fizeti ki. A hitel törlesztésekor ugyanez fordítva történik. Amikor az ügyfél a törlesztő részletet forintban fizeti, a bank azt **deviza-eladási árfolyamon** számítja át devizára, mintha eladta volna ügyfelének a törlesztéshez szükséges devizaösszeget.

A vételi és eladási árfolyam közötti különbség, az árfolyamrés mértékét a bank szabadon állapítja meg. A különbség mértéke változó, 0,2-0,4%-tól akár 2-3%-ig is terjedhet.

FONTOS, hogy a devizában nyújtott hitelek THM-je tartalmazza az átváltásból adódó költségeket, azonban az esetleges árfolyam- vagy kamatváltozásról, és az emiatt megváltozó törlesztő részletekről **nem ad információt**.

A deviza alapú hitelek havi törlesztő részletei a forinthitelekénél gyakrabban és nagyobb mértékben változhatnak. Ez egyrészt a forint árfolyamának ingadozásából, másrészt a kölcsönvett deviza kamatlábának változásából adódik. A hitelnyújtó törvényi kötelessége felhívni ügyfelei figyelmét a forint jövőbeni árfolyamváltozásának kockázataira, az úgynevezett **kockázatfeltáró nyilatkozat** segítségével. **FONTOS**, hogy mielőtt aláírja a dokumentumot ismerje és értse meg annak tartalmát.

Devizahitel-felvétel előtt tehát mérlegeljünk, valamennyi költséget és a fenti kockázati tényezőket is vegyük számításba.

4.7 Diákhitel konstrukció

A diákhitel konstrukció 2001-ben jött létre azzal a céllal, hogy könnyítsen a felsőoktatásban részt vevő fiatalok anyagi gondjain, éppen ezért kedvező kamatfeltételek és viszonylag egyszerű eljárás jellemzi ezt a hitelfajtát. A diákhitel nem klasszikus banki termék, az igényt nem is a bankok, hanem az erre a célra létrehozott diákhitel központ bírálja el speciális igénylési feltételek szerint. Diákhitelt mindenki kérhet, aki **felsőoktatási képzésben** vesz részt, és még nem töltötte be a 40. életévét.

A majdani törlesztő részleteket jövedeleमारányosan állapítják meg. A részlet vállalható összege a jövőbeni keresettől függ, a hitel törlesztését ugyanis csak a hallgatói jogviszony megszűnését követően, az első munkába álláskor, de legkésőbb 40 éves korig kell megkezdeni.

4.8 Jó tanácsok a hitelekkel kapcsolatban

Legyen szó bármilyen típusú vagy pénznemű hitelről, nagyon fontos, hogy reálisan mérlegeljük jövedelmi helyzetünket, hitelképességünket. Napjaink egyik jelentős problémája, hogy sokan kilátástalannak tűnő anyagi helyzetükön újabb hitelek felvételével próbálnak segíteni, ezzel még rosszabb helyzetbe hozzák magukat, és bekerülnek az úgynevezett adósságcsapdába.

Ha a hitelfelvétel mellett döntünk, akkor

- vizsgáljuk meg a különböző lehetőségeket, és alapos mérlegelés után válasszunk,
- a hitelintézettől mindig kérjünk számszerű tájékoztatást a hitelről, THM-ről, a törlesztésről, a törlesztő részletek, kamatok, költségek alakulásáról,
- a hitel törlesztő részleteit rendszeresen, határidőben fizessük meg,
- informálódjunk jogainkról, és kötelezettségeinkről!

5 Megtakarítások és befektetések

5.1 A megtakarításról általában

Ha már van egy kis megtakarításra szánt pénzünk, akkor sokféle befektetési lehetőség közül választhatunk. Hogy milyen befektetési, megtakarítási módot választunk, nagymértékben függ a befektethető pénz nagyságától, a befektetés várható időtartamától.

Ha lehetőségünk van rá, próbáljuk meg kombinálni a különböző megtakarítási formákat. Ez több szempontból is fontos. Egyrészt a pénzügyi kockázatokat szét lehet teríteni azzal, hogy nem egyforma kockázatú formákba fektetünk be, másrészt például bármikor előfordulhat, hogy hirtelen pénzre van szükségünk, és csak a hosszú távú lekötésünk feltörése – és így kamatveszteség – árán juthatunk pénzünkhöz. Érdemes tehát ilyenkor a megtakarítások kockázatait és likviditását is mérlegelni. Nem elhanyagolható szempont továbbá a befektetés biztonsága, költségei, hozama, örökölhetősége, átruházhatósága, a kapcsolódó esetleges adókedvezmények, stb.

Az alábbiakban a legalapvetőbb megtakarítási, befektetési formákat vesszük sorra.

5.2 Betétek

Az egyik legegyszerűbb megtakarítási forma a betét. A betét a hitelintézeteknél elszámolási számlán, vagy szerződés alapján elhelyezett összeget jelenti. Az összeget előre meghatározott időre leköthetjük egy alkalomra vagy folyamatos lekötéssel. Folyamatos lekötés esetén dönthetünk, hogy a futamidő lejártával a betét után járó kamatot a lekötött összeggel együtt továbbkamatoztatjuk, vagy a hitelintézet azt folyószámlánkon jóváírja. A lekötésért a bank a meghirdetett kamatlábnak megfelelő kamatot fizeti. A betéteken elért kamatokból az állam kamatadót von le.

A betéti konstrukciótól függően a kamatozás lehet lépcsőzetes vagy sávós. A betét összegének nagyságától függő, **lépcsőzetes** kamatozásnál a következő kamatlépcső elérését követően a *teljes betétre* a magasabb kategóriához tartozó kamatot kapjuk, míg a **sávós** kamatozásnál a magasabb kamat csupán az *adott kamatsávba eső* összeg után jár. Ebben az esetben a teljes összeg után járó kamat akár kisebb is lehet, mintha egy hasonló kamatszintű lépcsőzetes kamatozású terméket választottunk volna.

A különféle betétek kamata (hozama) elsősorban a betétösszeg nagyságától és a lekötés időtartamától függ. A hosszabb lekötési idő nem jelent feltétlenül magasabb kamatot. A lekötési idő lejártáig a betétre csak jelentős kamatveszteség árán juthatunk hozzá, ezért érdemes megfontolnunk, hogy *mekkora összeget*, és *mennyi ideig* tudunk nélkülözni. A lejárat előtt felmondott betétre egyes bankok egyáltalán nem fizetnek kamatot.

Kísérjük figyelemmel ezért a betétlekötés lejárat dátumát, és gondoljuk át időben, hogy milyen megtakarítási formába helyezzük a pénzünket.

A betéti konstrukcióknak számos fajtája létezik, és egyre újabb formái jelennek meg. Ilyenek például az úgynevezett *kombinált megtakarítási lehetőségek és feltételtől függő kamatozású betétek*.

A *kombinált megtakarítási konstrukció* lényege, hogy a betétben elhelyezett pénz mellett egy meghatározott nagyságú összeget kell a bank által kínált befektetési alapba fektetni. A betétösszegre a meghirdetett kamatot fizetik, a befektetési alapon elhelyezett összeg alakulása azonban a befektetési alap működésétől függ, így arra vonatkozó garancia hiányában, kedvezőtlen esetben, nem biztos, hogy pozitív hozamot érünk el vele.

Vannak olyan megtakarítási konstrukciók is, amelyeknél a betétként elhelyezett összeg kamatozása valamely feltétel bekövetkezésétől függ. Ilyen termék például az olyan betét,

amelynél kamatot akkor fizetnek, ha az euró forintárfolyama nem lép ki egy előre meghatározott árfolyamsávból.

A befektetők megszerzéséért folyó versenyből következően a bankok igyekeznek újabb és újabb ajánlatokkal előállni. A befektetők eligazodását jól segíti az úgynevezett egységes betéti kamatmutató, az **EBKM**, amelynek segítségével a különböző időtávú és kamatozású betéteknek azonos számítási elv alapján meghatározott éves hozamát ismerjük meg. Ezt a hitelintézetek kötelesek közzétenni.

5.2 Betétbiztosítás, az Országos Betétvédelmi Alap (OBA)

A bankrendszer egészének elemi érdeke, hogy a betétesek pénze biztonságban legyen. Ha valamelyik hitelintézet nem tudna eleget tenni a betétesekkel szembeni kötelezettségének, helyette az **Országos Betétbiztosítási Alapnak (OBA)** kell helyt állnia. Az Alapba, amelynek bevétele a tagok befizetéséből származik, minden hitelintézet köteles belépni, tagjává válni. Az OBA a kártalanításra jogosult személy részére a befagyott betét tőke- és kamatösszegét személyenként és hitelintézetenként összevontan legfeljebb hatmillió forint összeghatárig fizeti ki kártalanításként. A kártalanítás mértéke egymillió forint összeghatárig száz százalék, egymillió forint összeghatár felett egymillió forint és az egymillió forint feletti rész 90 százaléka. Az Alap nemcsak a lekötött betéteket, hanem a folyószámlán lévő pénzt is biztosítja.

5.3 Befektetések

Kockázatosabb megtakarítási forma, ha pénzünket különböző befektetési eszközökbe helyezzük, viszont így lehetőségünk van nagyobb nyereséget realizálni, akár rövidebb idő alatt is. Befektetni legáltalánosabban értékpapírokba lehet, amelyeket jellemzően a befektetési szolgáltatókon keresztül, illetve ilyen szolgáltatást is nyújtó bankokban vásárolhatunk meg. Megfelelő befektetés kiválasztásához a befektetési szolgáltató nyújthat tanácsot.

Amennyiben értékpapírt kívánunk vásárolni, az ügylet lebonyolításához és az értékpapír nyilvántartásához értékpapírszámlát kell nyitnunk a befektetési szolgáltatónál. Az értékpapírügyletbe kapcsolódó forint pénzforgalom lebonyolításához, a fizetendő díjak elszámolásához rendelkezniünk kell még emellett egy bank- vagy ügyfélszámlával is.

A befektetők védelme érdekében hozott szabályozás alapelve, hogy a befektető tisztességes, tárgyilagos és szakszerű eljárás során, egyéni körülményeinek megfelelő, korrekt tájékoztatást és szolgáltatást kapjon. Az alapelv megvalósításának egyik eszköze, hogy befektetési szolgáltatás (tanácsadás és portfóliókezelés) előtt a befektetési vállalkozás köteles megvizsgálni, a befektető pénzügyi ismereteit, és ennek alapján lakossági, vagy szakmai ügyfélként besorolni. A lakossági ügyfelek magasabb szintű befektető-védelemben részesülnek. Ez azt jelenti, hogy a befektetési tanácsadás során egy megfeleléségi tesztnek nevezett eljárással a befektetési vállalkozás felméri az igényeinket és korábbi befektetési tapasztalatainkat, így szerez információt arról, hogy milyen típusú befektetések lehetnek a legmegfelelőbbek számunkra. A megállapodás megkötését megelőzően a befektetési szolgáltatónak tájékoztatást kell adnia az általa kínált befektetési eszközök, befektetési szolgáltatások és kiegészítő befektetési szolgáltatások köréről. Megbízásunkat az általunk előre megadott paramétereknek megfelelően kell végrehajtania.

5.4 Értékpapírok

Az értékpapír olyan forgalomképes, okiratba foglalt szerződés, amelyben az értékpapír kibocsátója az értékpapír tulajdonosával szemben kötelezettséget vállal pénzkövetelés

teljesítésére, illetve tagsági jogok, vagy a kibocsátó befektetési tevékenységének a hozamából történő részesedés biztosítására.

Ma már jellemzően nem papíralapon, hanem ún. dematerializált formában jelennek meg az értékpapírok. Az értékpapír kellékeit tartalmazó adathalmaz egy számítógépen rögzített és számlán nyilvántartott jelsorozat. Adásvétel során is elektronikus módon rögzítik a tulajdonosváltást, és az értékpapír tulajdonjogát ez a nyilvántartás bizonyítja.

Hozam szerint az értékpapírok lehetnek fix kamatozásúak vagy változó hozamúak, illetve vegyes kamatozásúak. Fix kamatozás esetén a kibocsátó a kibocsátás előtt rögzíti a kamatlábat és a lejárat végéig nem változtathatja meg. Előnye, hogy a kibocsátó az éves fizetési kötelezettséggel, illetve a befektető a jövedelemmel előre tud számolni. Tipikus fajtája a kötvény. Az olyan változó hozamú értékpapírok, mint például a részvények arra jogosítják fel tulajdonosukat, hogy a vállalkozás hasznából befektetett tőkéjük nagyságának megfelelően részesedjenek. Az alábbiakban bemutatjuk a legjellemzőbb értékpapírokat.

5.4.1 Állampapírok

Az állampapírok kibocsátásának célja az államháztartás finanszírozása. Az egy évnél nem hosszabb futamidejű állampapírokat kincstárjegyeknek, az egy évnél hosszabb futamidejűeket pedig államkötvényeknek nevezzük. Minden állampapírnál (összeghatártól függetlenül) a tőke visszafizetésére és a kamatfizetésekre érvényes az állami garancia.

Az állampapírok leggyakoribb fajtái:

Kamatkozó kincstárjegy: Névértéke 10.000 Ft, amit a lejárat időpontjában a kamattal együtt fizetnek ki a jogosult részére.

Diszkont kincstárjegy: Egy évnél rövidebb futamidejű állampapír, mely kamatot nem fizet, hanem a névértéknél alacsonyabb, diszkont áron kerül forgalomba, lejáratkor pedig a névértéket fizetik vissza. A diszkont összege a névérték és a vételár közötti különbség.

Kincstári takarékjegy: egy vagy két évre váltható, fix, lépcsős kamatozású állampapír.

Magyar államkötvény: Éven túli, jelenleg 3, 5, 10 és 15 éves futamidőre bocsátják ki. Lehet fix vagy változó kamatozású is.

5.4.2 Kötvények

A kötvény határozott időre szóló, hitelviszonyt megtestesítő, egyedileg meghatározott kamatozású értékpapír.

A tőketörlesztés történhet egy összegben lejáratkor, vagy részletekben. A kötvény kibocsátója lehet az állam, a központi költségvetés szervei, az önkormányzatok, a hitelintézetek és más gazdálkodó szervezetek.

A kötvények lehetnek fix vagy változó kamatozásúak. Fix kamatozású kötvények esetén a kibocsátó a kibocsátás előtt rögzíti a kamatlábat és ezt a lejárat végéig nem változtathatja meg. Előnye, hogy egyszerű mind a kibocsátónak, mind a befektetőnek, mert előre tud számolni az éves fizetési kötelezettséggel, illetve a jövedelemmel.

A változó kamatozású kötvény kibocsátásakor nem a kamatlábat határozzák meg, hanem azt, hogy a kamatozás mitől függően fog alakulni időszakról időszakra. Ilyenkor sem a kibocsátó, sem a befektető nem tudja előre kalkulálni a kamatterheket, illetve a jövedelmet. A kamatláb mértékének alakulását általában valamely bankközi kamatlábhoz igazítják. A futamidő általában közép vagy hosszú távú.

5.4.3 Részvények

A részvény tagsági jogot megtestesítő értékpapír, amit részvénytársaságok alapításakor, vagy alaptőkéjük emelésekor bocsát ki a társaság. A részvény névértéke az alaptőke bizonyos hányadát képviseli. A részvényes fő kötelezettsége a társasággal szemben a lejegyzett

részvények értékének befizetése. A részvényes csak a befizetett tőke erejéig felelős a társaság kötelezettségéért, felelőssége tehát korlátolt.

A részvények szabadon adhatók-vehetők, az adásvételnek és a részvények átruházásának viszont bizonyos formai szabályai vannak. A részvénytársaság igazgatósága vagy megbízottja a névre szóló részvénnel rendelkező részvényesről (ideértve az ideiglenes részvény tulajdonosát is) részvénykönyvet vezet. A névre szóló részvény átruházása a részvénytársasággal szemben akkor hatályos és a részvényes a részvénytársasággal szemben részvényesi jogait csak akkor gyakorolhatja, ha a részvényest a részvénykönyvbe bejegyezték. A részvény tagsági jogokat biztosít a tulajdonosoknak, akik beleszólhatnak a cég életét meghatározó fontosabb döntésekbe, az éves közgyűlésen megjelenhetnek, és a tulajdoni hányadának megfelelő mértékben szavazhatnak. A részvényesek továbbá jogosultak a vállalat éves nyereségének egy bizonyos hányadára, az osztalékra, amelyről a közgyűlés dönt. A részvény tulajdonosának hosszabb távra, stratégiai befektetőknek ajánlott befektetési eszköz.

5.4.4 Befektetési jegyek

A befektetési alap által kibocsátott értékpapír, a **befektetési jegy**, amely megvásárlásával fektethetjük pénzünket a befektetési alapba. A befektetési alap olyan vagyontömeg, amelyet a befektetési alapkezelő hoz létre és a meghirdetett befektetési elveknek megfelelően kezel. Ez azt jelenti, hogy egy előre meghirdetett célra (pl. közép-európai részvények vásárlására) összegyűjtik a befektető pénzét, és az így létrejött vagyontömeget (befektetési alap) fektetik be az előre meghatározott elveknek megfelelően.

A befektetési alap előnye, hogy a nagyobb tőkeméret miatt költséghatékonyan és a különféle kockázatú befektetések között megosztva tud működni, így a kisbefektetők számára is a befektetési lehetőségek széles köre válik elérhetővé. Részesedésünket ebből a közös vagyontömegeből tehát a befektetési jegyek testesítik meg.

Az alap vagyonának piaci értékét folyamatosan meg kell állapítani, ez az **alap nettó eszközértéke**. Ha pedig ezt a nettó eszközértéket elosztjuk a befektetési jegyek számával, megkapjuk az **egy jegyre jutó nettó eszközértéket**, azaz a befektetési jegy **árfolyamát**. A befektetési jegyek értéke tehát közvetlenül függ az alap tulajdonában lévő befektetések értékének változásától.

Azt, hogy az ilyen típusú befektetésünkön mekkora hozamot értünk el, a befektetési jegyeink értékesítését követően ismerhetjük meg. A befektetési jegyek **hozama** egyenlő az eladáskori és a vételi árfolyam különbségével. Az árfolyamvesztés lehetőségéből és az alap működési költségéből következik, hogy **a hozam nem csak pozitív, hanem negatív is lehet**.

Nyilvánosság szempontjából vannak **nyilvános** és **zártkörű** alapok, ez utóbbiakat a befektetők egy előre meghatározott köre számára hozza létre az alapkezelő.

A **befektetési jegyek visszaválthatósága (likviditása) szempontjából** az alapok két fő csoportra oszthatók. A **nyíltvégű alapok** esetében a befektetési jegyek folyamatosan vásárolhatók, illetve visszaválthatók, míg **zártvégű** alapok esetében a visszaváltásra csak a futamidő lejártával, az alap megszüntetésével kerülhet sor. (Mivel a nyilvános zártvégű alapok befektetési jegyeit bevezetik a tőzsdére, a futamidő lejáratá előtt is van lehetőség a befektetés napi tőzsdei árfolyamon való értékesítésére.) A **garancia/védelem szempontjából** megkülönböztethetünk tőke- és hozamgarantált, illetve tőke- és hozamvédett alapokat. **Garancia** esetén az alapkezelő a tőke megóvására, illetve a hozamra vonatkozóan vállal garanciát. A garanciát az alapkezelő köteles bankgaranciával biztosítani. **Védelem** esetén az alapkezelő a tőke megóvására és a hozamra tesz ígéretet. A tőke- / hozamvédelmet köteles befektetési politikájával alátámasztani.

A kockázatok kapcsán érdemes kiemelni a **devizális kockázatot** is, mivel az alapok jelentős része nemzetközi piacon fektet be. A befektetőknek számolniuk kell ezzel a kockázattal, ha

olyan alapba fektetnek, amelynek a befektetési politikájában meghatározó részt képvisel egy adott devizában denominált befektetés. A forint erősödése esetén a deviza alapú befektetési alapok kiemelt kockázatot rejthetnek magukban.

Befektetési politikájuk és így kockázatuk szerint a befektetési alapok az alábbi kategóriákba sorolhatók:

- **likviditási alap:** amelynél a portfólióban lévő kötvényjellegű eszközök átlagos hátralévő futamideje nem haladja meg a három hónapot. Ez a legkisebb kockázatú alaptípus.
- **pénzpiaci alap:** amelynél a portfólióban lévő kötvényjellegű eszközök átlagos hátralévő futamideje nem haladja meg az egy évet. Kis kockázatú alaptípus, miközben stabil, az infláció mértéke körüli hozam érhető el vele. Hosszabb távon azonban az egyéb alaptípusokhoz képest alacsonyabb a hozama. A befektetés a bankbetét alternatívája lehet.
- **kötvényalap,** amely a pénzpiaci alapoknál kissé kockázatosabb. Hosszabb lejáratú állampapírokat, kisebb részben vállalati kötvényeket foglal magában.
- **vegyes alap** portfóliójában részvények és kötvények egyaránt szerepelnek.
- **részvényalap,** amely hosszabb távra (több évre) szól, magas hozamot képes elérni, azonban emellé magas árfolyam-ingadozás is párosulhat. Rövidtávon kockázatosnak tekinthető.
- **ingatlanalapok,** amelyek lehetnek ingatlanforgalmazó alapok, illetve ingatlanfejlesztő alapok, az alapba bevont építés alatt álló ingatlanok százalékos aránya szerint.

Ezen túlmenően megemlíthetőek az olyan speciális alap fajták is, mint például az index alap vagy a származtatott alap.

A befektetési jegyeknél általában vételi jutalékot, eladási jutalékot és befektetési alapok közötti váltáskor átváltási jutalékot kell fizetni. Ezek fix összegű vagy a befektetett összeg százalékában meghatározott díjak. A hosszú távú befektetéseknél, elsősorban ingatlanalapoknál szokás, hogy meghatározott időn belüli visszaváltás (eladás) esetén jóval magasabb díjat kell fizetni. Mivel a befektetési jegyeket is értékpapírszámlán kell nyilvántartani, értelemszerűen számlavezetési díjat is kell fizetni. További, közvetett költségnek tekinthető, hogy a befektetési alapok működésének is vannak költségei, amelyek az alap hozamán, így a befektetési jegyek árfolyamán keresztül érvényesülnek.

5.5 Nyugdíj-előtakarékossági számla

A nyugdíj-előtakarékossági számla a nyugdíj célú megtakarítások egyik lehetséges eszköze. Lényege, hogy a tulajdonos szabadon rendelkezhet arról, hogy az általa ezen számlára befizetett összeget milyen, jogszabály által meghatározott típusú és kibocsátású értékpapírba – részvénybe, kötvénybe, vagy befektetési jegybe – fektessék.

Fontos szabály, hogy a gyors vagyonszűnés kockázatának kizárása érdekében nem vásárolhatók határidős és opciós termékek. Tiltott az is, hogy a nyugdíj-előtakarékossági számlákon nyilvántartott értékpapírok lombard hitel fedezeteként kerüljenek felhasználásra. Nyugdíj-előtakarékossági számlák vezetésére vonatkozó megállapodás hitelintézeteknél, befektetési szolgáltató társaságoknál köthető. A számlavezetésért, és a tranzakciók teljesítéséért felszámítható díjak, jutalékok mértékét jogszabály korlátozza. Az első megbízás – a befizetés összegéig – díjmentes.

A befizetések összegét úgynevezett előtakarékosági támogatás is növelheti. A jelenlegi szabályok szerint a számlatulajdonos adóbevallása alapján rendelkezhet az adóévben, általa a számlára befizetett összeg 30%-ának, maximum 100.000 Ft-nak az adójából a nyugdíj-előtakarékossági számlájának javára történő átutalásáról. Az értékpapírba fektetőknek 2007-

től árfolyam nyereség-adót kell fizetniük, ez a szabály viszont az ilyen módon nyugdíj-előtakarékoskodókra nem vonatkozik.

Nyugdíj-szolgáltatás akkor nyújtható a nyugdíj-előtakarékossági számláról, ha a tulajdonos a jogszabályok alapján jogosult nyugdíjra, és a számla felmondására a számlanyitás adóévét követő harmadik adóévben vagy azt követően kerül sor. A számlaegyenleg összege örökölhető.

5.6 Befektető-védelmi Alap (BEVA)

A tőkepiac szereplői a befektetők védelme érdekében megalapították a **Befektető-védelmi Alapot**, amely azzal a céllal jött létre, hogy korlátozott vagyoni védelmet nyújtson a befagyott követelések miatt kártalanításra jogosult befektetőknek. Befagyott követelésnek minősül, ha a befektetési alap a meghatározott ügyletekből eredő követeléseket az esedékességet követő öt munkanapon belül nem tudja a befektetőnek kifizetni. A BEVA működésének részleteit a tőkepiacról szóló törvény tartalmazza, és egyértelműen meghatározza a BEVA által biztosított befektetési szolgáltatási tevékenységek körét.

A kártalanítás mértéke – személyenként és Alap tagonként összevontan – legfeljebb hatmillió forint. A BEVA által fizetett kártalanítás mértéke egymillió forint összeghatárig száz százalék, egymillió forint összeghatár felett egymillió forint és az egymillió forint feletti rész 90 százaléka. Az Alap kártalanítási kötelezettsége abban az esetben következik be, ha a bíróság a BEVA-tag felszámolását elrendelte.

A BEVA célja, hogy a befektetők részére korlátozott vagyoni védelmet nyújtson olyan károk ellen, amelyek nem szükségszerű velejárói a befektetési kockázatnak. **FONTOS** tudnunk, hogy a **BEVA nem véd** a befektetések **árfolyamesése, értékvesztése ellen**.

5.7 Általános jó tanácsok a megtakarításokhoz

- Mindig alaposan tájékozódjunk, megfontoltan döntsünk!
- Mindenekelőtt azzal célszerű tisztában lennünk, hogy milyen időszakra kívánunk befektetni, illetve mekkora a kockázatvállalási hajlandóságunk. Célszerű azon is elgondolkodnunk, hogy mekkora mértékű hozamot remélünk, vagy milyen likviditású, azaz milyen könnyen tehető pénzzé a választott befektetés.
- Legyünk tisztában a befektetéssel járó költségekkel is!

6 Biztosítások

Biztosítás kötésével általában valamilyen jövőbeni esemény, kár anyagi következményeinek enyhítését, csökkentését kívánjuk megoldani. Arra kötünk szerződést egy biztosítóval, hogy befizetett biztosítási díjaink fejében, a biztosítási esemény bekövetkeztekor, számunkra – vagy azok számára, akiket kedvezményezettként megjelölünk – nyújtson kárpótlást, fizessen ki egy meghatározott összeget vagy járadékot. A biztosításoknak rendkívül sokféle típusa alakult ki. A biztosításokat – a hazai gyakorlatban elterjedt, köznapi kategorizálás alapján – tárgyuk szerint vagyon-, személy- és felelősségbiztosításra oszthatjuk. Jelen anyagban a vagyon- és személybiztosításokról szólunk bővebben.

A **vagyonbiztosítások** a különböző vagyontárgyakban bekövetkezett károsodások anyagi terhei ellen biztosítanak fedezetet. Fő típusai az épületbiztosítás, gépjármű biztosítás, vállalkozási vagyonbiztosítás, mezőgazdasági biztosítás, stb. A biztosítási összeg nagysága ezeknél a biztosításoknál a konkrét kár mértékéhez igazodik (ún. kárbiztosítás).

A **személybiztosítások** csoportjához tartozik az élet-, a baleset- és az egészségbiztosítás. Az emberi élettel, egészséggel kapcsolatos biztosítási események bekövetkezése esetén,

rendszerint a szerződésben előre meghatározott egyösszegű szolgáltatást nyújtanak (ún. összegbiztosítás).

A **felelősségbiztosítás** a biztosított által harmadik személynek okozott károk megtérítésére nyújt fedezetet. Fő típusai a kötelező gépjármű felelősségbiztosítás, szakmai felelősségbiztosítások (pl. egészségügyi szolgáltatók).

A **biztosítási szerződés létrejötte** nem a hagyományos módon történik, hanem a biztosítási ajánlat elfogadása által. Az *ajánlat* a biztosítási igényt megfogalmazó és a szerződéskötésre irányuló írásbeli nyilatkozat. Az ajánlatot jogi értelemben nem a biztosító teszi, hanem a biztosítási védelmet igénylő szerződő. Az ajánlat még nem szerződés, kétoldalú megállapodássá akkor válik, ha azt a biztosító elfogadja. A *biztosítási kötvény* az ajánlat elfogadását és a szerződés létrejöttét igazoló okirat. A szerződés azonban akkor is létrejön, ha biztosítási kötvény nem kerül kiadásra.

A biztosító szerződéskötés előtt köteles beszerezni írásos nyilatkozatunkat arra vonatkozólag, hogy a biztosító főbb adataira, a biztosítási szerződés jellemzőire vonatkozó részletes tájékoztatást megkaptuk. E tájékoztatónak tartalmaznia kell a biztosító mentesülési szabályait, a szolgáltatás korlátozásának feltételeit, a kizárásokat (vagyis azokat az eseményeket, amelyekre nem terjed ki a biztosítási kockázatok köre), valamint minden, a szokásos szerződési gyakorlattól eltérő feltételt.

Ezen túlmenően életbiztosítási szerződés megkötése előtt a biztosító, a biztosításközvetítő köteles felmérni, illetve az általunk megadott információk alapján pontosítani igényeinket. Ez alól kivételt képez az olyan megtakarítási elemet nem tartalmazó, tisztán kockázati életbiztosítás, amelyeket pénzügyi intézmény (például egy bank) az általa nyújtott, pénzügyi szolgáltatással összefüggésben javasol, vagy amelyeknek a biztosítási összege nem haladja meg az 1 millió forintot.

A biztosító ajánlatot csak úgy vehet fel, ha az ajánlat tartalma az igényfelméréssel összhangban van. Azon életbiztosítási szerződések esetében, amelyek megkötése előtt igényfelmérést kell készíteni, a biztosító és a biztosításközvetítő köteles igényfelmérés, illetve igénypontosítás alapján legkésőbb a biztosítási kötvénnyel egyidejűleg termékismertetőt is igazolható módon átadni. A termékismertetőnek az ajánlatnak megfelelően – többek között – tartalmaznia kell, hogy a biztosító milyen konkrét visszavásárlási és díjmentes leszállítási értékekre szerződött velünk. A termékismertetőt alaposan tanulmányozzuk át, mert a szerződés létrejöttéről szóló tájékoztatás (praktikusan a kötvény) megküldésétől számított *30 napig dönthetünk* úgy, hogy elállunk a biztosítási szerződés megkötésétől, amennyiben annak tartalma nem megfelelő.

6.1 *Életbiztosítás*

A különböző élethelyzetek anyagi következményeinek enyhítését segítő biztosítási forma. Az adott élethelyzet, vagyis a biztosítási esemény sokféle lehet, a születéstől egészen a halálig. Elsősorban a szerződő fél és a biztosított megállapodásától függ, hogy a biztosítás milyen hosszú időre, milyen kockázatra és milyen nagyságú összegre teremt fedezetet.

Az életbiztosításnak számos fajtája létezik, a leggyakoribbak a következők:

- *Kockázati életbiztosítás:* A szerződő díjfizetése ellenében a biztosító azt vállalja, hogy a biztosított halála esetén a szerződésben rögzített biztosítási összeget kifizeti.
- *Tiszta elérési életbiztosítás:* A szerződő díjfizetése ellenében a biztosító azt vállalja, hogy amennyiben a biztosított egy adott időszak végén életben van, úgy a szerződésben rögzített biztosítási összeget kifizeti. Ha a biztosított meghal, a biztosítás az addig befizetett díjak – a

- szerződő által megjelölt kedvezményezett részére történő – kifizetésével ér véget. (Míg a kockázati életbiztosításoknál a biztosítási funkció az elsődleges, az elérési biztosításoknál a megtakarítás a fő szempont. Ezért megfelelnek például nyugdíj-előtakarékosság céljára is.)
- Az előbbi két típus ötvözte a *vegyes életbiztosítás*: A biztosítási összeget akkor fizeti ki a biztosító, ha a biztosított a biztosítás tartama alatt meghal vagy a tartam végén életben van. Így a biztosító mindenképpen szolgáltat, hiszen a két esemény közül az egyik mindenképpen bekövetkezik.
  - *Járadékbiztosítás*: A biztosító azt vállalja, hogy a szerződő előzetes díjfizetése ellenében rendszeres időközönként pénzt folyósít a megjelölt kedvezményezettnek, általában a biztosítottnak. A járadékok néhány alapvető formája:
    - *Azonnal induló élethosszig tartó járadék*, ami a tőke - biztosítóhoz történő - befizetésétől kezdve a járulékos hátralévő egész életén át tart.
    - *A korlátozott tartamú életjáradék*, amely az élethosszig tartó járadéktól annyiban tér el, hogy csak egy bizonyos élettartamra szól, ennek elérése után akkor is véget ér, ha a biztosított még él. Ha a biztosított halála a meghatározott tartam lejártá előtt bekövetkezik, akkor a járadékszolgáltatás is megszűnik.
    - *A halasztott életjáradék* élethosszig tart, de nem indul meg azonnal amikor a biztosítóhoz befizetik a tőkét (díjat), hanem csak a „halasztási” idő leteltével (pl. biztosítás megkötését követő 15 év).
    - *Az elől garanciaidős életjáradék* lényege, hogy a szerződésben meghatározott időre a biztosító garantálja a járadékot még akkor is, ha a biztosított időközben meghal, ez esetben a kedvezményezett (illetve örökös) kapja a járadékot.
    - *A hátul garanciaidős életjáradék* esetében a biztosított halála után még néhány évig folyósítja a járadékot a biztosító.
    - *A kétszemélyes járadéknak* két biztosítottja van, általában egy házaspár két tagja, ahol a közösen vásárolt járadék alapját a két biztosított közösen halmozza fel. Előfordulhat, hogy a járadék összege csökken, ha az egyik fél meghal, de a járadékszolgáltatás csak akkor szűnik meg, ha mindkét fél elhalálozott.

Az életbiztosítások szerződési feltételeikben tartalmazhatnak úgynevezett **maradékjogokat** (visszavásárlás, díjmentes leszállítás, kölcsön) is, amelyek általában csak a biztosítási feltételekben meghatározott idő eltelte után lesznek alkalmazhatók.

Ha – folytatólagos díjfizetésű biztosítás esetén – *nem kívánjuk tovább fizetni az esedékes díjakat*, két lehetőség közül választhatunk: a biztosítási kötvény visszavásárlását, vagy a kötvény díjmentes leszállítását kérhetjük. **Visszavásárláskor** a biztosító a biztosítás feltételeiben meghatározott mértékű kifizetést teljesít, és a biztosítás a kifizetéssel megszűnik.

Díjmentes leszállításnál az eredeti szerződés szerint még hátralévő esedékes díjakat a továbbiakban nem fizetjük – a biztosítási összeg kerül csökkentésre, vagyis leszállításra. Ebben az esetben a biztosítás nem szűnik meg. A biztosítás lejártakor, illetve a biztosított halála esetén kerül kifizetésre a csökkentett biztosítási összeg.

Egyes biztosítóknál az életbiztosításra lehet – maximum 1 év futamidejű – **kölcsönt** kérni, amely nem jár automatikusan, hanem a biztosító üzletpolitikájának függvénye, hogy ad-e vagy sem. Az esetleges kölcsön alapja nem az addig befizetett összes díj, hanem a díjtartalék, amely a díjából a későbbi szolgáltatások nyújtására elkülönített tartalék. A kölcsönrel a biztosítási szerződés megszüntetése nélkül lehet enyhíteni az ügyfél átmeneti pénzzavarát. Fontos tudni, hogy az ilyen fajta kölcsön általában viszonylag alacsony összegű és aránylag magas kamat terheli.

- A maradékjogok alkalmazásával kapcsolatos döntés meghozatalánál vegyük figyelembe, hogy az életbiztosítási szerződésből a futamidő vége előtti „*kiszállás*” *többnyire csak veszteséggel lehetséges*. A visszavásárláshoz csak végső esetben folyamodjunk, hiszen a 10

éven belüli visszavásárlás esetén az addig igénybevett adókedvezményt is vissza kell fizetni, a jelenlegi szabályok szerint büntető kamattal együtt. Ilyen döntés előtt mindig érdemes tisztázni a hatályos adózási jogszabályokat.

- Nem eredményezi a felvett adókedvezmény visszafizetését, ha a díjmentes leszállítást, díjcsökkentést választjuk.

6.2 Befektetési egységhez kötött (unit-linked) életbiztosítás

Ebben a vegyes biztosításhoz hasonló biztosítási formában a klasszikus életbiztosításokkal szemben a szerződő megválaszthatja, hogy az általa befizetett díj egy részét milyen típusú és kockázatú befektetésekbe helyezze a biztosító. Általában különböző kockázatú és várható megtérülésű, az összetételre jellemző névvel ellátott eszközalapokat hoznak létre a biztosítók, amelyek közül választhatunk.

Fontos leszögezni, hogy ez a konstrukció alapvetően egy **hosszú távú életbiztosítás, amelyhez befektetési elemek is társulnak.**

Kiemelten fontos, hogy tájékozódjunk az adott konstrukció költségstruktúrájáról, amelyet a biztosító szerződési feltételeiben határoz meg. Ilyen költségek lehetnek a kezdeti költségek (alapnyitási díj, alapkezelési vagy tőkegyűjtési költség), az adminisztrációs költségek, a biztosítási kockázati díj, az alapok közötti váltáskor esetlegesen felszámítandó díj, illetőleg az eladási- és vételi árfolyam eltéréseiből adódó különbség. Ez utóbbi költség abból adódik, hogy a biztosítók az eszközalapokban nyilvántartott egységeknél eladási és vételi árfolyamot szabnak. Amikor díjat fizetünk be, akkor egységeket adnak el nekünk (eladási árfolyamon), amikor a biztosító szolgáltatására kerül sor, akkor ők vásárolnak vissza egységet tőlünk (vételi árfolyamon). Mivel az eladási árfolyam magasabb, mint a vételi, így ez több százaléknyi díjelvonást, azaz költséget is jelenthet.

Tudnunk kell azt is, hogy a befizetett díjünk egy részét a biztosítási kockázat fedezetére számolják el. Fontos jellemző az is, hogy az első befizetési időszakban díjaink jelentős része az úgynevezett kezdeti költségekre fordítódik. Az említetteken felüli rész kerülhet az általunk választott eszközalapba. Mivel ez a biztosítási terméktípus – még a konstrukcióhoz kapcsolódó adókedvezmény figyelembevételével is – csak hosszútávon érheti el az elvárt hozamot, ezért csak akkor válasszuk, ha biztosak vagyunk abban, hogy a tervezettek szerint tudjuk majd fizetni a díjakat. Ne tekintsük ezt a megtakarítási elemmel kombinált biztosítást a bankbetét alternatívájának. Ha mégis nehéz anyagi helyzetbe kerülünk, akkor általában lehetőségünk van maradékjogaink érvényesítésére.

6.3 Balesetbiztosítás

A balesetbiztosítás alapján akkor fizet a biztosító, ha valamilyen – a szerződésben meghatározott – balesetet szenved a biztosított. A baleset, mint biztosítási esemény fogalmát a biztosítók szabályzatai határozzák meg. Általában balesetnek kell tekinteni a biztosított akaratán kívül fellépő olyan külső behatásokat, amelyek a biztosított halálát, állandó vagy időleges rokkantságát, illetőleg munkaképtelenségét idézik elő.

A biztosítottak száma alapján vannak egyéni és családi balesetbiztosítások, valamint ún. csoportos biztosítások, amikor emberek nagyobb közössége (pl. egy jármű utasai) biztosított egyidejűleg. Megkülönböztethetjük az önálló balesetbiztosítást a kiegészítő balesetbiztosítástól, ez utóbbit valamely más termékhez kapcsoltn kötjük meg. A biztosítók épp a balesetbiztosítás olcsósága miatt kedvelik más biztosításhoz kapcsolni a balesetbiztosítást. Jellemző az élet- vagy lakásbiztosításhoz kapcsoltn, illetve a gépjárműbiztosításokhoz kötött baleseti kiegészítés, de az utasbiztosítás egyik eleme is általában balesetbiztosítás.

6.4 Utasbiztosítás

Az utazási biztosítás külföldi utazás során váratlanul bekövetkező megbetegedésre, balesetre, poggyászkárra, valamint a biztosítási kötvényben meghatározott egyéb kockázatokra nyújt fedezetet. Az utasbiztosítási szerződés egyszeri díjas, a biztosítási díjat azonnal és egy összegben kell megfizetni. A biztosító által kiállított kötvény érvényessége az előre meghatározott utazási időtartamhoz igazodik. A konstrukciók nem csupán díjaikban, hanem a vállalt kockázatok és a biztosítási szolgáltatások értékhatárának meghatározásában is különböznek egymástól. Ma már az utasbiztosítások általánosan kínált szolgáltatásává vált az asszisztencia, vagyis a segítségnyújtási szolgáltatás. Ennek lényege, hogy a bajba került ügyfél felhívhatja telefonon a biztosító által megadott – legtöbb esetben magyar nyelvű, éjjelnappal elérhető – ügyfélszolgálatot, ahol intézkednek a bajbajutott utas megsegítéséről.

Nagyon lényeges, hogy milyen eseményeket zár ki a biztosító az adott módozat esetében a biztosított kockázatok köréből. Jó tudnunk azt is, milyen iratokat (baleseti jegyzőkönyv, költségeket igazoló számlák, orvosi igazolás, stb.) kell benyújtani a biztosító társasághoz, mert ezek utólagos pótlása mindig nehézkes.

Egyes biztosítóknál a gyakorta, alkalmanként rövidebb időre külföldre utazóknak biztosítási bérletet is kínálnak. Általában már a bankkártyákhoz is kapcsolódhat utazási- és balesetbiztosítás.

Ha európai uniós tagállamba utazunk, az Országos Egészségbiztosítási Pénztárnál kiváltható úgynevezett Európai Egészségbiztosítási Kártya birtokában részünkre – baleset vagy megbetegedés miatt – sürgősségi egészségügyi ellátást az a tagállam nyújtja, amelynek területén tartózkodunk, mégpedig a saját állampolgáraival azonos feltételek mellett. Az ellátás költségeit az az egészségbiztosító fizeti, amelynél biztosítva vagyunk. Néhány országban csak a költségek egy részét finanszírozza az egészségbiztosító, vagyis nem feltétlenül ingyenes az ellátás. A tagállamonként különböző mértékű sürgősségi egészségügyi ellátás ugyan megillethet minket, azonban fontos tudni, hogy az utasbiztosítások adott összeghatáron belül teljes körű fedezetet nyújthatnak az igénybe vett ellátásra, kezelésre, továbbá kiterjedhetnek egyéb járulékos szolgáltatásokra. Ezért célszerű az utazás előtt körültekintően érdeklődni a biztosítás által lefedett kockázatokról, biztosítási eseményekről.

6.5 Vagyonbiztosítás

Értékes vagyontárgyainkra az esetlegesen bekövetkező károk (tűzeset, vízkár, villámcsapás, üvegtörés, stb.) kompenzációja érdekében köthetünk vagyonbiztosítást. Lakásbiztosításunk terhére – a hozzá kapcsolódó felelősségbiztosítás keretein belül – a biztosítótársaságok akkor is helyt állnak helyettünk, ha esetleg mi magunk okoznánk kárt lakótársainknak, vagy akár teljesen idegen személyeknek.

A biztosítók általában elvárnak egy minimális mechanikai védelmet, amellyel értékeinket védenünk kell. Ennek követelményei társaságonként eltérnek.

Lakásbiztosítás keretében biztosíthatjuk ingatlanunkat (ház, lakás, nyaraló, stb.), valamint az ahhoz kapcsolódó kis és nagy értékű ingóságainkat.

A biztosítási összeg nem más, mint a biztosító kár esetén történő térítésének felső határa. A lakásbiztosítások kárainál a rosszul meghatározott biztosítási összeg súlyos problémát jelenthet. Ügyeljünk arra, hogy az ingatlanunkra, ingóságainkra meghatározott biztosítási összeg az aktuális újraépítési, újrapótlási költségekkel egyezzen meg, bár ezzel valószínűleg magasabb díjat is kell fizetnünk.

A biztosítók lakásbiztosítások esetében minden évben automatikusan indexálják a szerződéseket, vagyis az inflációhoz igazítva emelik a biztosítási összegeket, és ehhez kapcsolódóan a díjakat. Ezt elfogadva biztosíthatjuk azt, hogy lakásunk, házunk és a benne található ingóságok inflációt követő értékre legyenek biztosítva, és esetleges kár esetén reális

mértékű kártérítést kapjunk. Emellett ugyanakkor figyelniük kell arra is, hogy a biztosítási összeg kövesse az értékeink gyarapodását, szükség esetén szerződésmódosítást kell kezdeményeznünk.

6.6 Hitelfelvételhez kapcsolódóan kötött biztosítások

Jelzáloghitel felvételéhez alapvető elvárás a **vagyonbiztosítás** megléte, mivel a hitelező a fedezetül felajánlott ingatlan biztosítását érthető módon feltételül szabja.

A jelzáloghitelek folyósításának feltételeként ezért a bankok általában kikötik, hogy a fedezetként felajánlott ingatlanra a kölcsönigénylő legalább tűz- és elemi kár kockázatokra, és legalább az ingatlan értékbecslő által megállapított hitelbiztosítéki értékének erejéig lakásbiztosítást kössön, és e biztosítás kedvezményezettjeként a kölcsön összege és járulékai erejéig a hitelintézetet jelölje meg.

Az ügyfelek a jelzáloghitel-szerződés megkötésével egyidejűleg, halál esetére **hitelfedezeti biztosítást** köthetnek szerződőként, illetve egy, a bank által már korábban megkötött csoportos hitelfedezeti életbiztosítási szerződéshez csatlakozhatnak biztosítottként is. Ez utóbbi megoldás a gyakoribb, az ilyen szerződést a bank szerződőként, előre nem ismert számú és kockázatú ügyfélre keretjellel köti meg.

Ennek lehetőségét célszerű előre tisztázni az érintett szolgáltatóval. A biztosítás díját az ügyfél az előbbi esetben elkülönítetten fizeti meg, míg az utóbbi esetben a biztosítás ára rendszerint benne van a hitel törlesztő részleteiben, így az ügyfél a biztosítónak külön nem fizet biztosítási díjat. A biztosítási szerződés kedvezményezettje a bank, így, amennyiben az ügyfél (biztosított) elhalálozik, akkor a biztosító kiegyenlíti a bank felé az ügyfélnek a bankkal szemben fennálló tőketartozását, így a hitelfeltevő jelzálogtartozása megszűnik (mindenkor feltételezve, hogy a biztosítási szerződés kötésekor megállapított biztosítási összeg a fennálló tőketartozást fedezi). Egyes konstrukcióknál lehetőség van arra, hogy az ügyfél a biztosítás tartalmát kiegészítse baleseti szolgáltatásra, továbbá olyan váratlan eseményekre, mint a rokkantság, munkanélküliség, betegség bekövetkezése (ezek a biztosítási alapcsomagba, nem választható módon is beletartozhatnak). Ezen szerződéseknél a biztosító szintén átvállalja a kölcsön visszafizetését a bank felé.

A fent ismertetett hitelfedezeti biztosítások körében a biztosítási védelem igénybevétele felől az ügyfél jellemzően szabadon dönthet. Előfordul azonban, hogy a bank – kockázatos ügyfelek esetén vagy automatikusan, valamennyi ügyfelére kiterjedően – kötelezően előírja a bankhitelhez **életbiztosítás** kötését. Egyre elterjedtebb, hogy fogyasztási hitelekhez kapcsolódóan is köthetünk hitelfedezeti életbiztosítást.

Vannak olyan életbiztosítással kombinált hiteltermékek, amelyeknél a hitel futamideje alatt az adós a bank felé általában csak a kamatot és a kezelési költséget fizeti, a tőketörlesztést az életbiztosításban halmozza fel, és lejáratkor ez szolgál a hitel tőkerészének törlesztésére. Az ilyen **halasztott tőketörlesztéses hitelkonstrukciók** esetén a felvett hitel tőkéjének vagy a tőke egy részének fedezésére a kisebb részt kockázati jellegű, nagyobb részt megtakarítási jellegű **hagyományos vegyes** vagy **befektetési egységhez kötött (unit-linked) életbiztosítás** lejáratí összege szolgál.

Tehát ilyenkor a biztosítás egyrészt a biztosítási kockázatokra fedezetül, másrészt a hitel törlesztés céljára gyűjtött megtakarításként is funkcionál.

Mindkét megtakarítási biztosítási típusra igaz, hogy a biztosító az ügyfél befizetéseiből képzett tartalékot fekteti be. A különbség viszont az, hogy míg a **hagyományos vegyes életbiztosítás** esetében a lejáratí összeg előre, már a biztosítás megkötésekor meghatározott és garantált, vagyis a tőketartozás visszafizetése biztos, addig a **befektetési egységhez kötött életbiztosítások** esetében a lejáratí biztosítási összeg a kötéskor előre meg nem határozható

mértékű. Ez utóbbiaknál ugyanis a befektetés jellemzően az ügyfél kockázatára, az ügyfél által választott, hozamingadozásoknak kitett eszközalapokba történik. Ekkor, amennyiben a befektetés nyereséges volt, megvan a lehetőség arra, hogy a hitel visszafizetése után a fennmaradó hozamokhoz az ügyfél hozzájusson, miközben a biztosító a biztosítás feltételei szerint helytáll. Előfordulhat azonban az is, hogy a futamidő végén a felhalmozott összeg nem elegendő a hitel visszafizetésére. A *befektetési egységhez kötött életbiztosítások* esetében a biztosító által esetlegesen vállalt tőkegarancia, illetve hozamgarancia e kockázatot minimálisra csökkenti, erről érdemes a biztosítás kötésekor tájékozódni.

6.7 Jó tanácsok a biztosításokkal kapcsolatban

- Nagyon fontos, hogy minden biztosítási szerződés megkötése előtt alaposan tájékozódjunk a biztosító által nyújtott szolgáltatásokról és azok feltételeiről.
- Ismerjük meg teljes körűen, hogy milyen jogaink és kötelezettségeink keletkeznek a biztosítás megkötésével!
- Tekintsük át, hogy milyen biztosítási eseményekre terjed ki a biztosító szolgáltatási kötelezettsége, ismerjük meg a biztosító mentesülésének eseteit, a biztosító által alkalmazott kizárások körét!
- Ha nem értünk valamit, kérjünk részletesebb tájékoztatást az ügyintézőtől, szakembertől!
- Tájékozódjunk arról, hogy:
  - a szolgáltatásért milyen költséget, díjakat számol fel előre, illetve a biztosítás időtartama alatt a biztosító,
  - milyen maradék jogok biztosítottak (díjmentes leszállítás, visszavásárlási lehetőség, kötvénykölcson),
  - megtakarítási elemet is tartalmazó konstrukció esetén milyen hozamra számíthatunk!
- A biztosító még a szerződés megkötése előtt köteles beszerezni írásbeli nyilatkozatunkat arra vonatkozóan, hogy a biztosító főbb adataira, a biztosítási szerződés jellemzőire vonatkozó részletes tájékoztatást megkaptuk.
- Ne feledkezzünk meg a közlési kötelezettségről sem! A szerződő és a biztosított a szerződéskötéskor köteles a biztosítás elvállalása szempontjából minden olyan lényeges körülményt közölni, amelyet ismer vagy ismernie kellett. Az ilyen körülményt sem elhallgatni, sem valótlan közölni nem szabad. Elmaradása esetén ez a szerződés érvénytelenségét, a szolgáltatás megtagadását vonhatja maga után.
- Mielőtt életbiztosítással kombinált jelzáloghitel konstrukcióra kötnénk szerződést, tekintsük át, hogy milyen kondíciókkal szerződhetünk normál életbiztosításra és jelzáloghitelre. Választásunk megkönnyítésére kérjünk részletes, számokkal alátámasztott tájékoztatást az egyes termékek elemeiről (tőke, kamat, költségek, életbiztosítási díj, ideértve a haláleseti és egyéb kockázati díjak, biztosítási szolgáltatások). Külön-külön is érdeklődjünk az érintett szolgáltatóknál, a biztosítónál és a hitelintézetnél!
- Ne döntsünk elhamarkodottan akkor sem, ha a biztosításközvetítő a meglévő biztosításunk helyett egy újabb konstrukciót kínál, tekintsük és számoljuk át, hogy mi lesz a következménye a váltásnak!
- Szerződéskötés után gondoskodjunk arról, hogy a szerződés fenntartása érdekében időben és folyamatosan rendezve legyen a biztosítás díja még akkor is, ha a biztosító által küldendő csekk nem érkezett meg (ilyenkor csekken, banki átutalással vagy személyesen mi is befizethetjük a hiányzó összeget)! Díjelmaradás esetén, ha a biztosító szabályzata nem rögzíti, akkor a biztosító nem küld külön felszólítást.
- Legyünk tisztában azzal, hogy a biztosítási esemény bekövetkeztekor mi a teendőnk, milyen iratokat kell benyújtani a biztosítóhoz.

7 Pénztárak

7.1 Az öngondoskodás

Napjainkban a mindennapi gondok, a jelen kiadásai folyamatosan háttérbe szorítják a jövő biztos anyagi helyzetének céltudatos előkészítését. Pedig ha jól megérdemelt nyugdíjas éveinket anyagi biztonságban szeretnénk eltölteni, akkor annak megalapozását már aktív fiatal korban el kell kezdeni. Az öngondoskodás több formája is jelen van ma Magyarországon.

A kötelező társadalombiztosítási nyugdíjrendszert egészítik ki a nyugdíjpénztárak, amelyeknek két formája a magánnyugdíjpénztár és az önkéntes nyugdíjpénztár.

Az önkéntes pénztárak további fajtái az egészségpénztárak és az önszegélyező pénztárak.

A pénztárak a pénztári tag javára beérkező befizetéseket – mindkét pénztári rendszerben – háromfelé osztják:

- **fedezeti tartalékra**, amely a pénztártag egyéni számláján megjelenő összeg,
- **működési tartalékra**, amellyel a pénztár működési költségeit finanszírozza,
- **likviditási tartalékra**, amely általános tartalékként szolgál.

Ezek közül csak a fedezeti tartalékból, azaz az egyéni számlára jutó befizetésből és annak befektetése által elért hozamból fedezik a későbbiekben a nyugdíjszolgáltatást.

A pénztártól, amelynek tagja vagyunk évente egyszer személyre szóló értesítést kapunk számlánk egyenlegéről és a jóváírt hozamról. A hozamokat minden pénztárnak közzé kell tennie. Ezek a közzétett hozam adatok a PSZÁF honlapjáról is megismerhetők, így pénztárunk gazdálkodásának eredményét összehasonlíthatjuk más pénztárakéval.

7.2 Magánnyugdíjpénztár

A magánnyugdíjpénztár az önkormányzatiság elvén működő, a tagok tulajdonában lévő olyan intézmény, amely a kötelező nyugdíjjárulék egy részét, és az esetleges kiegészítő befizetéseket tagdíjként gyűjti. A pénztártagok által rendszeresen befizetett tagdíj mértékét törvény határozza meg, ez jelenleg a havi jövedelmünk 8%-a, amit járulékként fizetünk a pénztárban lévő egyéni számlánkra. A tagdíjbefizetéseket a pénztár befekteti és a tagdíjat, valamint annak hozamát a tag egyéni számláján negyedévente jóváírja.

A felhalmozódott összeg nyugdíjkorhatár elérésekor történő felhasználási módjaira vonatkozó szabályok jelenleg alapvető átalakításon esnek át. A jelenlegi előírások alapján a megtakarítást vagy járadékként, vagy egy összegben lehet felvenni.

2009. január 1-től jogszabály kötelezően előírja minden magán-nyugdíjpénztár számára az úgynevezett választható portfóliós rendszer alkalmazását. Lényege, hogy a pénztár tagjainak befizetéseit előre kialakított portfóliók (befektetési kosarak) valamelyikébe fekteti a tag választása alapján. A választható portfóliók, vagyis az egyes befektetési lehetőségek meghatározott összetételű kombinációja a következők lehetnek: klasszikus, kiegyensúlyozott, növekedési. Választás hiányában a pénztár az alapján sorolja be tagjait, hogy mennyi a nyugdíjkorhatárig hátralévő idő (ha 15 évet meghaladja, akkor a tag egyéni számláját a *növekedési portfólióba*, ha 5-15 év között van, akkor a *kiegyensúlyozott portfólióba*, ha pedig 5 évnél kevesebb, akkor a *klasszikus portfólióba* sorolja).

A magánnyugdíjpénztári rendszer abban különbözik a társadalombiztosítási pénztári rendszertől, hogy az előbbinél egyéni számlán tartják nyilván a járulékunkat, a járulékbefizetés önkéntes alapon kiegészíthető 10%-ig, a kiegészítéshez személyi jövedelemadó kedvezmény jár, valamint a gyűjtés tartama alatt örökölhető a megtakarítás.

7.3 *Önkéntes pénztárak*

Nevéből adódóan valamennyi ilyen elnevezésű pénztár önkéntes alapon szerveződik, kötelező tagság nélkül. Az önkéntes pénztárak esetében a tagdíj fizetését a munkáltató, a törvényben meghatározott szabályok szerint, munkáltatói hozzájárulás jogcímen részben vagy egészben átvállalhatja. A megtakarítási kedvet – az egyéni befizetés esetén – az állam az önkéntes pénztárak esetében személyi jövedelemadó kedvezménnyel is támogatja. A tagdíjfizetéshez, illetve a munkáltatói hozzájáruláshoz kapcsolódó adókedvezményekről az egyes pénztárak adnak felvilágosítást az érdeklődőknek.

7.3.1 *Önkéntes nyugdíjpénztár*

Olyan megtakarítási forma, amelyben a tagdíjfizetés legkisebb mértékét kizárólag a pénztár alapszabálya határozza meg.

A pénztár a tag részére tagsági jogviszony létesítését követően egyéni számlát nyit, ezen halmozódik fel a befizetésekből, a munkáltatói tag hozzájárulásaiból és az egyéb befizetésekből (adomány) származó megtakarítás és annak hozama.

Az önkéntes pénztár esetében is többféle formában juthatunk hozzá megtakarításunkhoz, rendszeres járadékként, egy összegben, illetőleg e kettő kombinációjaként történő kifizetésként. A felhalmozási időszakban összegyűjtött összeget járadékként a nyugdíjkorhatár elérésekor vagy azt követően lehet igényelni. Mód van egyösszegű kifizetésre akár már a nyugdíjkorhatár elérését megelőzően is, ha a belépéstől számított kötelező 10 éves várakozási idő eltelt. Ekkor azonban a kifizetés adóköteles.

A 10 éves várakozási idő után személyi jövedelemadó-mentesen lehet a hozamot felvenni, ez a jelenlegi jogszabályok alapján 3 évente lehetséges. Célszerű azonban – a tőkepiaci hozamok ingadozása miatt – akár a hozam, akár a szolgáltatás felvétele előtt informálódni a pénztáraknál, hogy az esetleges kedvezőtlen hozam alakulás esetén a pénzfelvétellel ne realizáljunk biztos veszteséget.

7.3.2 *Önkéntes egészségpénztár*

Az egészségpénztári tagság egy olyan megtakarítási forma, amely lehetővé teszi, hogy idejében fel tudjunk készülni egészségügyi kiadásaink váratlanul jelentkező költségeinek bizonyos mértékű fedezésére, illetve egészségünk megőrzése érdekében igénybe vett szolgáltatásokat finanszírozzunk.

Az ilyen szolgáltatások a pénztár – jogszabály keretein belül megalkotott – alapszabálya szerint finanszírozhatók.

Pénztári megtakarításainkat felhasználhatjuk többek között:

- *gyógyszer és gyógyászati segédeszköz árának támogatására,*
- *gyógy-, és egészségügyi üdülés támogatására,*
- *látássérült személyek életvitelét elősegítő szolgáltatásra,* mely a Braille írással készült könyvek, magazinok árának, a vakvezető kutyával összefüggő költségek támogatása, valamint vak pénztártag, vagy pénztártag vak közeli hozzátartozója részére hangoskönyv és elektronikus könyv vásárlásának támogatása lehet,
- *életvitelt elősegítő szolgáltatásra,* amely mozgáskorlátozott vagy fogyatékos személyek életvitelét megkönnyítő speciális eszközök árának, lakókörnyezetük szükségleteikhez igazodó átalakítása költségeinek támogatása (így különösen korlátok, kapaszkodók felszerelése, ajtók, kijárók, folyosók szélesítése, emelőeszközök beszerelése) lehet.

Az egészségpénztárba befizetett pénzből a kiegészítő egészségbiztosítási és életmódjavító szolgáltatásokat az egyéni számlán lévő összeghatárig a pénztártag és közeli hozzátartozói is igénybe vehetik a pénztárral szerződött szolgáltatóknál.

7.3.3 Önkéntes önszegélyező pénztár

Az önszegélyező pénztárak esetében a tagdíjfizetés legkisebb mértékét kizárólag a pénztár alapszabálya határozza meg. Az önszegélyező pénztárak a szociális ellátórendszer egyes területeinek kiegészítésére szolgálnak.

Az önszegélyező pénztár kiegészítő önszegélyező pénztári szolgáltatásokat, valamint életmódjavító önszegélyező pénztári szolgáltatásokat nyújthat a pénztártagok, illetve rendelkezésük alapján a közeli hozzátartozók részére. A kiegészítő önszegélyező pénztári szolgáltatások igénybe vétele adómentes, ugyanakkor az életmódjavító önszegélyező pénztári szolgáltatások adókötelesek.

Az önszegélyező pénztár nyújthat egyéni és közösségi szolgáltatásokat. A pénztár az egyéni szolgáltatásokat a tag egyéni számlájának megterhelésével, az egyes közösségi szolgáltatásokat pedig a fedezeti tartalékon belül létrehozott szolgáltatási tartalék terhére teljesíti.

7.4 Jó tanácsok a pénztárakkal kapcsolatban

- Bármilyen pénztárba történő belépés előtt informálódjunk az adott pénztárról! A választásnál segíthetnek a következő szempontok: tagság létszáma, milyen hozamot ért el a pénztár az előző időszakokban más pénztárakhoz képest.
- Önkéntes pénztári megtakarítás esetén 10 év várakozási idő után ne vegyük fel automatikusan a hozamot, illetve a szolgáltatást. Kedvezőtlen hozam alakulás esetén a pénzfelvétellel ne realizáljunk biztos veszteséget, mérlegeljük a kapcsolódó adóvonzatot is.